

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 2 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.

Pentru strainatate 6 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Actele adunarei generale a Asociatiunei transilvane tinuta in Desiu: procese verbale luate in siedintiele I iu, II-a si a III-a. — O excursiune botanica in Romani'a si Dobrogea (urmare). — Mosii séu sacrificiulu mortiloru. — Darwinismulu (urmare si fine). — Procese verbale ale comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului rom., luate in siedintiele din 24 Iuliu, 14 Augustu, 21 Augustu si 22 Augustu st. n. — Carmen Sylva (poesie). — Bibliografie.

Actele adunarei generale tinute in Desiu.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a I-iu a adunarei generale a XXI-a a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, tinuta in 27 Augustu st. n. 1882 in orasiulu Desiu.

Presidentu: Iacobu Bolog'a. Notariu: Dr. D. P. Barcianu.

1. Dupa deschiderea siedintiei prin unu scurtu discursu alu presidentului, alaturatu sub $\cdot/$. si unu discursu de salutare a adunarei din partea Desieniloru, rostitu de dlu Ioanu Velle, alaturatu sub $\cdot//$. se face, conformu punctului 2 din programa, apelulu nominalu alu membriloru spre a scí, cari dintre cei presenti sunt membri cu votu in adunare.

— Apelulu nominalu servesce spre sciintia.

2. Casariulu despartimentului Desiu, Alecs. Bogdanu, cetesce o lista a membriloru Asociatiunei din acestu despartimentu, cari au platitu tacesele in anulu curentu.

— Adunarea decide a se incorporá acésta lista raportului, ce se va face din partea comisiunei de inscriere si incassari, care este a se alege.

3. Urmandu la ordine esmiterea unei comisiuni de 3, pentru incassarea de tacse dela membri vechi si dela cei ce voru voi a se inscrie cá membri noi, — la propunerea dlui advocatu Gavrilu Manu

— Adunarea proclama de membri ai acestei comisiuni pre dd.: Alexiu Bogdanu, Ioanu Velle si Alexandru Mic'a.

4. Spre a puté comisiunea acést'a indepliní lucrarile sale — Se suspinde siedinti'a pe $\frac{1}{4}$ de óra.

5. Redeschidiendu-se siedinti'a, raportorulu comisiunei, dlu Alexandru Mic'a, arata, cá s'au incassatu preste totu 276 fl. v. a. cá tacse de membri, si 11 fl. cá tacse pentru diplome. Anumitu s'au incassatu sum'a de 70 fl.

A) cá tacse dela membri vechi:

a) George Graboviciu, candidatu de advocatu in Desiu;

b) Vasilie Hossu, jude reg. in Desiu.

c) Ioanu Cipu, concipistu la oficiulu de mesurarea competintieloru;

d) Simeonu Popelea, concipistu la perceptoratul reg.;

e) Ioanu Criste, protopopu in Ratu;

f) Petru Muresianu Sireganulu din Desiu;

g) Petru Luc'a din Desiu;

h) Ilie Borcianu din Ormanu;

i) Daniilu Lic'a, advocatu in Bistriti'a;

l) Dimitrie Suci, advocatu in Ceh;

m) Ioanu Popu din Domninu;

n) Florianu Cocianu, advocatu in Ceh, si

o) Ioanu Velle, protopopu in Desiu.

B) cá tacse dela membri de nou inscriși sum'a de 180 fl., si anumitu dela:

a) Alexandru Racotzi, asesoru la sedri'a orf. in Desiu;

b) Alexe Bogdanu, cancelistu regescu in Desiu;

c) Ioanu Georgiu, spiritualu in Gherl'a;

d) Alexandru Mica, notariu cercualu in Dées-Akna;

e) Alexiu Latisiu, invetiatoriu in M. Lapos;

f) Ioanu Popu Reteganulu, invetiatoriu in Buciumu siasa;

g) Clementu Popu, preotu in Bredu-Silvanu;

h) Samuulu Cupsi'a, protopresbiteru in Cupsieni;

i) Vasilie Popu, economu in Gherl'a;

l) Grigorie Stetiu, advocatu in Gherl'a;

m) Ioanu Imbuzanu in Diviciorii-Mari;

n) Vasilie Borgovanu, profesoru in Gherl'a;

o) Stefanu Filipu in Remetea;

p) Stefanu Ilesiu, protopresbiteru in Cristoltiulu mare;

r) Ioanu Balintu in Fúzes;

s) Augustu Sighiarto, notariu comunalu in Agriesiu, tax'a anuale de câte 5 fl., ér' dela

t) Iosifu Crisanu, advocatu in Abrudu, tax'a de membru ordinariu pe viétia.

c) Dela membri ajutatori 6 fl., si anumitu dela: Pavelu Huz'a, Gavrilu Iliesiu, Ioanu Muresianu, Ilie Centea, Ioanu Banciu si Gavrilu Sliamu,

— Spre placuta sciintia, proclamandu-se de membri ai Asociatiunei: Alexandru Racoti din Desiu, Alexiu Bogdanu din Desiu, Ioanu Georgiu din Gherl'a, Alexandru Mic'a din Déés-Akna, Alexiu Latisiu din M. Lapos, Ioanu Popu Reteganulu din Buciumu sias'a, Clementu Popu din Bredu Silvanu, Samuilu Cupsi'a din Cupsieni, Vasilie Popu din Gherl'a, Grigorie Stetiu din Gherl'a, Ioanu Imbuzanu din Diviciorii Mari, Vasilie Borgovanu din Gherl'a, Stefanu Filipu din Remetea, Stefanu Iliesiu din Cristoltiulu mare, Ioanu Balintu din Fúzes, Augustu Sighiartu din Agriesiu si Iosifu Crisanu din Abrudu.

6. Presidiulu aduce la cunoscintia, cà dintre membri Asociatiunei, au repausatu in decursulu anului Stefanu Borgovanu, capitanu c. r.; Simeonu Balomiri, fostu primariu alu orasiului Sas-Sebesiu, si Gavrilu Iliesiu.

— Adunarea 'si arata prin sculare regretele sale pentru pierderea zelosiloru membri amentiti.

7. Presidiulu aduce la cunoscintia, cà presidentulu ordinariu alu Asociatiunei, parintele Timoteiu Cipariu, eminentulu barbatu de sciintia, din caus'a sanetatii sdruncinate, este impedecatu a duce presidiulu in acésta adunare, din care cauza in conformitate cu statutele, ducerea presidiului a cadiautu in sarcin'a vice-presiedintelui.

— Spre sciintia, urandu-se dlui presidentu T. Cipariu, unu caldurosu „se traiésca.“

8. Presidiulu presenta:

a) rugarea eforiei scolare din Campeni pentru unu ajutoriu pe sém'a scólei de fetitie de acolo;

b) rugarea comitetului scolasticu din Lapusiulu ungurescu pentru unu ajutoriu pe sém'a scólei de acolo;

c) rugarea senatului scolasticu din Siomecut'a pentru unu ajutoriu pe sém'a scólei;

d) rugarea senatului scolasticu din Simleu, pentru unu ajutoriu pe sém'a scólei;

e) rugarea Mariei Turtureanu, pentru unu stipendiu spre a'si puté continua studiele in instit. preparandialu din Clusiu.

— Se strapunu comisiunei bugetare, ce se va alege.

9. Presidiulu presenta:

a) adres'a despartimentului I (Brasiovu), prin care invita adunarea generala viitóre in Brasiovu;

b) rugarea lui Ioanu Gavrilasiu, pentru unu stipendiu la diplomatie;

c) propunerea dlui Dr. Absolonu Todea, in privinti'a lasamentului dupa parochulu Ioanu Iancu din Vidr'a;

d) propunerea dlui Dr. A. Todea in caus'a lasamentului dupa Avramu Iancu.

— Se transpunu comisiunei pentru propuneri ce este a se alege.

10. Presidiulu presenta urmatórele disertatiuni insinuate spre cetire in adunarea generala, si declarate admisibile.

a) „O privire atenta prin istori'a pedagogiei si instructiunei la Romanii vechi“ de D. V. Borgovanu, profesorulu preparandialu in Gherl'a;

b) „Despre linte séu mazere la rimatori in legatura cu Taenia solitaris dela omu“ de Simeonu Stoic'a, medicu cercualu;

c) „Insemnatatea studiului meteorologiei si necesitatea infintiarei de statiuni meteorologice“ de A. P. Alexi, profesorulu in Naseudu, care adauge la disertatiune si unele propuneri pentru infintiarea amintiteloru statiuni.

— Spre placuta sciintia, cu acea, cà se voru pune la ordine la rendulu loru; ér' ce privesce propunerile dlui Dr. A. P. Alexi, ele se transpunu comisiunei pentru propuneri.

11. Pesidiulu presenta o telegrama a dlui advocatu Patricie Barbu, in care saluta adunarea generala si-i doresce in numele romaniloru din tienutulu Reginului, succesele cele mai frumóse.

— Spre placuta sciintia.

12. Se cetesce raportulu generalu alu comitetului despre activitatea sa in decursulu anului 1881/2. Raportulu se aclude '///. la acestu procesu verbale dimpreuna cu conspectulu despre toti stipendistii, si ajutoratii din fondulu Asociatiunei dela 1862—1882.

— Se transpune comisiunei pentru propuneri, cu indrumarea, cà ivindu-se lipsa, ea sè se intrunésca cu comisiunea bugetara, spre a puté face in proxim'a siedintia raportu in privinti'a propuneriloru cuprinse in acestu raportu.

13. Se presenta din partea comitetului ratiociniulu despre starea cassei Asociatiunei si despre fondulu unei academii romane de drepturi.

Fiindu ratiociniulu tiparitu, se privesce de cetitu si

— se transpune comisiunei, ce este a se alege cu scopu de a face revisiunea ratiociniiloru cassei.

14. Se presenta din partea comitetului unu proiectu pentru preliminarulu de bugetu alu Asociatiunei pentru timpul dela adunarea generala presenta pana la 31 Decembre 1883.

— Se transpune comisiunei bugetare.

15. Urméza la ordine alegerea comisiuniloru. Pe bas'a unei liste, compuse cu intielegerea mai multoru membri, presidiulu propune

— si adunarea designéza:

a) cá membri ai comisiunei de 3, pentru revisiunea socoteleloru pre dd.: Vasilie Papu, Stefanu Galea si Grigorie Pletosu;

b) in comisiunea de 5, pentru esaminarea proiectului de bugetu, pre dd.: George Pop'a, Dr. Grigorie Silasi, Ioanu Ciocanu, Partenie Cosm'a si Ioanu Georgiu;

c) in comisiunea de 6, pentru studiarea propuneriloru si petitiuniloru insinuate, pre dd.: Vasilie Hossu, Dr. A. P. Alexi, Grigorie Stetiu, Nicolae Fekete-Negrutiu si Dr. Absolonu Todea.

16. Dlu profesorulu preparandiale V. Borgovanu, cetesce disertatiunea sa intitulata: „O (privire) excursiune atenta prin istori'a pedagogiei si a instructiunei la Romanii cei vechi.“

— Disertatiunea se alatura '////. la acestu procesu verbale.

Fiindu timpul inaintatu, siedinti'a proxima se anuncia pe Luni in 28 Augustu la 9 óre diminéti'a.

Desiu, d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p.,   **Dr. D. P. Barcianu m. p.,**
vice-presiedinte.   notariu.

Conformitatea acestei copie cu cuprinsulu originalului se constata prin notariulu adunarei generale.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
notariu.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a a II-a a adunarei generale a XXI-a a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, tinuta in 28 Augustu st. n. 1882 in orasiulu Desiu.

Presidentu: **Iacobu Bolog'a.**   Notariu: **Dr. D. P. Barcianu.**

17. Protocolulu siedintiei prime se cetesce si — se autentica.

18. Presidiulu presenta:

a) cererea lui Iacobu Muresianu, invetiatoriu si cantoru romanu in Clusiu, pentru unu ajutoriu pe sém'a ficei sale Rosali'a eleva la scól'a de industria femeiesca in Clusiu;

b) cererea lui Alexandru Rosiu, asistentu de fotografu in Clusiu, pentru unu ajutoriu.

— Se transpunu comitetului spre competenta afacere.

19. Presidiulu presenta telegrame de felicitare adunarei generale:

a) dela metropolitulu Mironu Romanul;

b) dela Dr. Moisiulu, in numele mai multoru Naseudeni;

c) dela vicariulu Barboloviciu, in numele romaniloru Selagieni;

d) dela Diamandi Manole si alti óspeti dela Tusnadu;

e) dela comitetulu despartimentului Brasiovu;

f) dela romanii Brasioveni.

— Spre placuta sciintia.

20. Comisiunea de inscriere de membri noi raportéza prin raportorulu seu Alexe Bogdanu, cá a incassatu inca sum'a de 25 fl., anumitu: a) dela membri vechi Ioanu Colceriu, medicu 5 fl.; Alexandru Silasi si Vasilie Almasianu, câte 10 fl. v. a.

b) dela membri noi;

Ioanu Fodoreanu profesorulu in Gherl'a, Alexe Larionessi proprietariu in Budus, Dr. Vasilie Lucaciu preotulu in Satu-mare, dn'a Paulin'a Lucaciu preotésa in Satu-mare, Gerasimu Domide preotulu in Rodn'a-vechia. Sum'a 25 fl. v. a., si

c) dela membru ajutoriu: Teodoru Farcasiu 1 fl. v. a.

— Spre placuta sciintia proclamandu-se de membri ordinari dd.: Ioanu Fodoreanu, Alexe Larionessi, Dr. Vasilie Lucaciu, dn'a Paulin'a Lucaciu si Gerasimu Domide.

21. Urméza raportulu comisiunei esmise pentru reviziunea ratiocinielor cassei Asociatiunei. Raportorulu Grigorie Pletosu arata, cá luandu-se la revisiune ratiociniulu dupa modulu de purtare a socoteleloru intrebuintiatu la cass'a Aso-

ciatiunei si cetindu-se din positie in positie, s'au comparatu diuariulu cu documentele respective si s'au aflatu intru tóte consunatoriu. Pe bas'a acestui raportu

— Adunarea dá absolutoriu comitetului centralu pentru administrarea averei Asociatiunei in anulu 1881/2.

22. Comisiunea de propuneri prin raportorulu seu Dr. A. P. Alexi, cu privire la conspectulu stipendistiloru si alu ajutoratiloru din partea Asociatiunei dela intemeierea ei din 1862 pâna la anulu 1882, propune si

— Adunarea decide: conspectulu prezentatu se iá spre sciintia, avendu a se publicá in organulu Asociatiunei „Transilvani'a“; cátu pentru viitoriu conspectulu sè se continue dupa putintia cu tóte datele cerute de Adunarea generale din 1881, avendu a se publicá aceste conspecte la finea fia-càrui anu in organulu Asociatiunei.

23. Acelasiu raportoru, cu privire la cererea lui Ioanu Gavrilasiu, ascultatoriu de filosofia si teologia, de a i se acordá unu stipendiu pentru a intrá in academi'a orientale din Vien'a, propune: Cererea de astadata sè nu se iee in considerare, dar' avendu in vedere, cá menirea Asociatiunei este de a ajutá pre tinerii studenti dela tóte facultatile, si considerandu cá aru fi in interesulu natiunei, déca amu avea barbati crescuti pentru carier'a diplomatica, sè se creeze unu stipendiu de 500 fl. v. a. pentru unu elevu romanu alu scólei orientale din Vien'a; stipendiulu acest'a comitetulu sè-lu ofere pe calea concursului, individului celui mai cualificatu.

Adunarea generala avendu in vedere, cá sunt alte lipse multu mai intetitóre, pentru a caroru acoperire se reclama concursulu Asociatiunei

— decide: nefindu cu putintia crearea unui stipendiu pentru elevi dela academi'a orientale din Vien'a, cererea lui I. Gavrilasiu se transpune comitetului spre competenta afacere.

24. Acelasiu raportoru cu privire la raportulu generalu alu comitetului, despre activitatea sa din anulu 1882, propune si

— Adunarea generala iá in generalu spre sciintia cuprinsulu raportului.

25. In legatura cu decisiunea de sub Nrulu precedente si in specialu cu privire la propunerea cuprinsa in reasumatulu raportului sub Nr. 1, de a se declará formalu de membri ai Asociatiunei domnii insinuati la adunarea generale din Sibiiu din anulu 1881, cari sunt suditi straini, comisiunea propune si

— Adunarea proclama de membri ordinari ai Asociatiunei pre dd.: Carolu Davila, din Bucuresci, medicu siefu alu serviciului sanitaru militaru; Alexandru Davila, din Bucuresci, privatieru; Grigorie Em. Lahovari, din Bucuresci, proprietariu; Teodoru Burad'a, din Iasi, profesorulu la conservatoriulu de musica; ér' pre domnulu Ioanu Popescu din Berladu, profesorulu si directorulu, de membru fundatoriu si pre dlu N. Nicorescu, din Berladu, membru ordinariu pe viétia, cu reservele cuprinse in statutele Asociatiunei.

26. In legatura cu acelasiu raportu, cu privire la propunerea comitetului de sub p. 3 de a concede, cá stipendiile de câte 100 fl. votate in anulu trecutu cu preferintia pentru tineri din muntii apuseni, cari aru voi a se perfectoná in o maiestria de lemnaria, sè se confereze pe viitoriu fara restricti-

tiune cu privire la locul de unde sunt nascuti concurentii. — comisiunea propune si

— Adunarea generale decide, ca amintitele stipendii se se confere si pe viitoriu, *ceteris paribus*, cu preferintia tinerilor din muntii apuseni.

27. Acelasi raportor arata, ca propunerile de sub Nr. 4 alu raportului generalu despre revisiunea ratiociniilor cassei, cea de sub Nr. 5 despre introducerea anului solaru ca anu administrativu alu Asociatiunei, cea de sub Nr. 6 privitoare la stabilirea bugetului pro Septembrie 1882 pana 31 Decembrie 1883, cea de sub Nr. 7 privitoare la noua investire a averei Asociatiunei si propunerea de sub Nr. 8 privitoare la taxa de administrare, ce se impune fonduriloru deosebite, fiindu in legatura cu bugetulu, se voru supune la deliberare din partea comisiunei bugetarie.

— Spre sciintia.

28. Acelasi raportor cu privintia la propunerea dlui Dr. Absolonu Todea amintita in procesulu verbale alu siedintiei I sub Nr. 9 d) in caus'a vinderei averei remase dupa Avramu Iancu si testate Asociatiunei, — propune a se primi amintit'a propunere in intregu cuprinsulu ei.

Dupa unele informatiuni date de membrulu comitetului Partenie Cosm'a, care arata, ca din partea comitetului s'au facutu pasii necesari pe bas'a informatiuniloru primite dela avocatulu insarcinatu cu apararea intereselor Asociatiunei, adunarea generala, fiindu de acordu cu motivele propunetoriului, anumitu :

considerandu ca averea testata consta in realitati, cari nu se potu administrá cu folosu de comitetu insusi ;

considerandu ca acésta avere dela mórtea testatorului din 1873 si pana adi nu au adusu nici unu venitu in favorulu fondului, ci acest'a s'a intrebuintiatu de curatorulu masei, fara a presentá comitetului computu in regula, primesce propunerea facuta in intregu cuprinsulu ei, deci se enuntia ca conclusu :

— Comitétulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, se insarcineza a-si castiga datele necesarie despre valoarea adeverata a casei si pre bas'a acestora si in cointielegere cu alti barbati din acelu tinentu, pre cari va ave a-i consultá, se satorésca conditiunile si inca in decursulu anului acestui'a se venda intrég'a avere.

Totuodata dupa ce venitul averei, incependu dela mórtea testatorelui, compete fondului pentru care a fostu destinatu, comitetulu se-si castige informatiuni despre venitul adusu si se provóce pe curatoru, respective pre manipulatorii averei, a-si dá computulu, si eventualu, pentru indeplinirea acestei afaceri a intentá chiaru procesu.

Despre resultatu comitetulu va raportá proximei adunari generale.

29. Acelasi raportor, cu privire la propunerea dlui Dr. Absolonu Todea amintita in procesulu verbale alu siedintiei prime sub p. 9 c) in caus'a remasului dupa preotulu din Vidr'a Ioanu Iancu, — propune, ca conformu motiveloru produse de propunetoriu si anumitu :

considerandu ca averea testata prin Ioanu Iancu, fostu parochu in Vidr'a de susu, pentru crearea unei fundatiuni de

stipendii sub manipulariunea comitetului Asociatiunei transilvane, forméza proprietatea numitei fundatiuni ;

considerandu ca acésta avere, conformu testamentului numai dupa mórtea veduvei póte trece in folosintia fundatiunei facute ;

considerandu ca chiaru si dupa ce averea testata va trece in posesiunea fundatiunei, ea nu se va puté administrá de comitetulu centralu, ci va trebui se se venda ;

considerandu ca veduv'a ofere o suma favorabila pentru rescumperarea averei remase dupa soçulu ei, —

Adunarea generala se primésca propunerea dlui Dr. A. Todea, ca adeca : ofertulu dnei An'a, nascuta Gombosiu, veduvita Iancu, acumu maritata Ioanette, de a rescumperá averea testata prin soçulu seu Ioanu Iancu cu sum'a de 1400 fl. fara considerare la dreptulu de usufructu pe viétia, pe langa depunerea sumei intregi indata dupa incheierea contractului, — se ia spre sciintia, ér' comitetulu Asociatiunei se insarcineza cu procurarea datelor necesarie de adreptulu séu prin mediulocitori si cu incheierea definitiva a contractului de cessiune alu dreptului ereditariu.

Dupa unele deslusiri date de membrulu Partenie Cosm'a

— Adunarea decide a se imputernici comitetulu se venda amintit'a proprietate si a terminá definitivu acésta afacere, dupa cumu va aflá mai avantajosu pentru fundatiunea amintita.

30. Acelasi raportor cu privire la propunerile amintite la procesulu verbale alu siedintiei I sub Nr. prot. 10 c) cari ceru :

1. Ca adunarea generale, recunoscédu necesitatea de a se infintia in mai multe locuri locuite de romani statieni (observatorii) meteorologice, se hotarésca, ca Asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu se ie initiativ'a pentru infintiarea loru.

2. Se se insarcineze comitetulu Asociatiunei a se pune in cointielegere mai antaiu cu directiunea institutului centralu de meteorologie in privintia lucruriloru unde aru fi se se infintieze mai antaiu astufeliu de statieni si in privintia instrumentelor necesarie, apoi cu persónele capabile spre a face astufeliu de observari, cu oblegamentulu de a trimite datele atatu institutului centralu, catu si spre publicare in foi'a Asociatiunei.

3. Se se dea comitetului indemnizare de a puté remunérá pre directorii statieniloru eventuale cu câte 30—50 fl. v. a.

4. Se se dea comitetului indemnizare de a puté concurge la prim'a instituire a statieniloru cu sume pana la 20 fl. v. a.

5. Ca comitetulu se se insarcineze a elaborá pana la adunarea generala proxima o instructiune detaliata despre facerea observatiuniloru meteorologice, —

recomanda aceste propuneri spre primire in intregu cuprinsulu loru.

La propunerea dlui Visarionu Romanu, avendu in vedere insemnatatea obiectului si scurtimea timpului ce a statu la dispositiunea adunarei pentru studiarea lui, se decide :

— Propunerile privitoare la infintiarea de statieni meteorologice sub auspiciile Asociatiunei transilvane, se transpunu comitetului centralu spre studiare si raportare in alta adunare generala.

31. Presidiulu presenta rugarea scólei din Becleanu pentru unu ajutoriu.

— Se transpune comitetulni spre competenta afacere.

32. Urméza la ordine raportulu comisiunei bugetarie. Raportorulu I. Ciocanu cetesce acestu raportu, care cuprinde atátu parerile asupr'a propunerilor date comisiunei spre studiare, câtu si propunerile privitorie la proiectulu de bugetu, prezentatu de comitetu.

— Se iá de basa la desbaterea speciala.

33. Trecèndu la desbaterea speciala raportorulu comisiunei, cu privire la propunerea comitetului, cuprinsa in raportulu generalu sub Nr. 5 in privinti'a anului bugetariu, propune si

— Adunarea generala acceptandu motivele prezentate de comitetu in raportulu seu, hotaresce, cà de acumu inainte anulu de gestiune alu Asociatiunei este anulu solariu, adeca dela 1 Ianuarie pàna la 31 Decembre a fia-càrui anu. Prin urmare bugetulu viitoriu se va votá dela 1 Septembrie 1882 pàna la 31 Decembre 1883. In legatura cu aceste, proximulu ratiociniu se va presentá la adunarea generala din 1884.

34. Cu privire la propunerea comitetului, cuprinsa in raportulu generalu sub Nr. 8, pentru impunerea unei taxe de administrare fonduriloru ce stau sub administratiunea comitetului,

comisiunea propune, si in conformitate cu propunerea comitetului,

— Adunarea generala, avendu in vedere, cà spele de administratiune se facu de opotriva pentru tóte fondurile, ce stau sub administratiunea Asociatiunei, decide, cá pe viitoriu incependu cu 1 Septembrie 1882 tóte capitalele, fondurile, fundatiunile si depozitele ce se afla in administratiunea Asociatiunei, se contribue din veniturile tuturor fonduriloru Asociatiunei, titulu spese de administrare cu 1% pe anu dupa capitalulu fondului administratu.

35. In legatura cu acestu conclusu, raportorulu arata, cà sum'a disponibila in bugetulu anului urmatoriu s'a sporitu cu 374 fl. 95 cr. v. a. provenita din taxe de administrare.

— Spre sciintia, avendu a fi acésta suma considerata la stabilirea positiuniloru din bugetu.

36. Fiindu timpulu inaintatu,

— siedinti'a se suspende, anuntiaudu-se reinceperea ei la 4 óre dupa amédi.

37. La reinceperea siedintiei presidiulu presenta unu telegramu de felicitare dela Craiov'a.

— Spre placuta sciintia.

38. Referitoriu la conclusulu din siedinti'a de adi de sub Nr. 29 in privinti'a véndiarei realitatiloru testate de Avramu Iancu, dlu Ladislau Vajda presenta o propunere despre modalitatea pastrarei si consérvarei intravilanului, cu rugarea de a se transpune comitetului centralu pentru considerare cu oca-siunea esecutarei conclusului amintitu.

— Spre sciintia, avendu propunerea a se transpune comitetului.

39. Urméza la ordine continuarea raportului comisiunei pentru propuneri. Raportorulu Dr. A. P. Alexi, cu privire la propunerea cuprinsa in raportulu generalu alu comitetului

sub Nr. 10, care, in urm'a unei petitiuni intrate la comitetu dela „reuniunea Mariana“, cu scopu de a insarciná comitetulu, respective Asociatiunea cu edarea de càrti scolastice romane, a cerutu dela adunarea generala defigerea unui premiu pentru disertatiuni de cuprinsu pedagogicu-didacticu, menitu a pre-gatí terenulu pentru compunerea de càrti scolastice dupa principii mai omogene;

avendu in vedere, cà pe calea acésta nu s'aru ajunge scopulu, la a càrui realizare se tientesce, propune si

— adunarea decide a abstrage cu deseversire dela crearea astorufeliu de premii pentru disertatiuni de cuprinsulu indicatu.

40. Urmandu la ordine continuarea raportului comisiunei bugetare, raportorulu arata, cà luandu de basa proiectulu de preliminaru de bugetu pro Septembrie 1882 pàna la 31 Decembre 1883, prezentatu de comitetu si luandu in considerare unele necesitati mai urgente, ce sunt a se provedé in bugetulu Asociatiunei, cu deosebire avendu in vedere necesitatea crearei unui stipendiu pentru studenti de universitate, propune si

— adunarea generala stabileste urmatoriulu preliminaru de bugetu alu Asociatiunei pro Septembrie 1882 pàna 31 Decembre 1883.

Sum'a disponibila fiindu 6706 fl. se distribue in urmatoriulu modu:

A. Pentru administratiune:

1. Secretariului I-iu, redactoru alu „Transilvaniei“, remunerat. dela 1 Septembrie 1882 pàna la 31 Decembre 1883	533 fl. — cr.
2. Secretariului alu II-lea, remuneratiune pe acelasi timpu	400 „ — „
3. Cassariului, remuneratiune pe acelasi timpu	266 „ — „
4. Bibliotecariului si archivariului, remuneratiune pe acelasi timpu	80 „ — „
5. Unui scriitoriu de cancelaria	200 „ — „
6. Unui servitoriu de cancelaria	240 „ — „
7. Spese de cancelaria	200 „ — „
8. Chiria pentru localulu cancelariei	133 „ 34 „
9. Pentru procurarea si legarea càrtiloru din biblioteca	300 „ — „
10. Pentru fói'a Asociatiunei, tipariu, hartia, espeditiune	900 „ — „

La olalta . . . . . 3252 fl. 34 cr.

B. Stipendii si ajutóre:

11. Doue stipendii à 60 fl. pentru tineri séu tinere, cari voru a invetiá la unu institutu industrialu din patria	160 „ — „
12. Doue stipendii à 100 fl. pentru studenti la scóle reale	266 „ 66 „
13. Unu stipendiu à 100 fl. pentru studenti la scól'a comerciala	133 „ 33 „
14. Unu stipendiu à 70 fl. pentru unu studentu la gimnasiu	93 „ 33 „
15. Doue stipendii à 80 fl. pentru studenti la scól'a agronomica din Clusiu	215 „ 33 „

16. Doue stipendii à 100 fl. pentru eleve dela o scóla pedagogica	266 fl. 66 cr.
17. Doue stipendii à 100 fl. pentru tineri, ce voru a se perfectená in vr'o arta frumósa	266 „ 66 „
18. Doue stipendii à 60 fl. pentru ascultatori de pedagogia in patria	160 „ — „
19. Unu stipendiu à 60 fl. pentru unu gimnasistu din fostulu comitatu Dobâc'a . . .	80 „ — „
20. Unu stipendiu à 60 fl. pentru unu gimnasistu din fundatiunea Marinovici	80 „ — „
21. Unu stipendiu à 200 fl. pentru unu studentu de universitate	266 „ 66 „
22. Unu stipendiu à 60 fl. pentru unu studentu la gimnasiu din fundat. „Galliana“	80 „ — „
23. Unu ajutoriu de 20 fl. din fundatiunea E. D. Basiot'a, pentru unu gimnasistu	26 „ 66 „
24. Doue ajutórie à 20 fl. din fundatiunea „Tofaléna“ pentru meseriasi	53 „ 34 „
25. Ajutórie pentru invetiacei si sodali dela industri'a mica	266 „ 66 „
26. Ajutórie pentru scóle poporale romane	800 „ — „
27. Spese extraordinarie	133 „ 33 „

Sum'a totala . . . . . 6598 fl. 09 cr.

care subtragéndu-se din sum'a intréga a veniteloru cu . . . . . 6706 „ — „
dà unu restu de . . . . . 107 fl. 04 cr.
v. a. in favorulu fondului.

41. In legatura cu cele decise in Nr. precedente si anu-mitu in ce privesce propunerea comitetului cuprinsa in raportulu generalu sub Nr. 7, despre modalitatea investirei averei Asociatiunei pe viitoriu, comisiunea propune primirea modalitatiei indigitate de comitetu spre acestu scopu.

— Adunarea generala fiindu de acordu cu aceste propuneri decide:

pentru investirea averei Asociatiunei in viitoriu se sta-torescu urmatóriele principii:

1. Cu sum'a pâna la 20,000 fl. sè se acuire pentru Asociatiune o realitate de casa in Sibiiu; restulu averei acumu si in viitoriu sè se investésca asiá cá:

2. $\frac{1}{4}$ din avera intréga sè se depuna in bani la in-stitute bune de pastrare, pentru fructificare, ér'

3. $\frac{3}{4}$ a averei sè se investésca in efecte publice bune.

42. Cu privire la modalitatea compunerii unui preli-minariu de bugetu pe viitoriu, comisiunea propune si

— Adunarea decide:

a) in ratiociniile viitóre, unde se arata venitele Asocia-tiunei, sè se indice la titlulu de venite in specialu si capitalulu dela care resulta respectivulu venitu;

b) pentru fia-care fondu alu Asociatiunei sè se compuna preliminaru deosebitu despre venite si spese, avendu in vedere cele amintite sub a) si avendu a se tiparí proiectulu de bu-getu lãnga ratiociniu;

c) la compunerea proiecteloru de bugetu sè se introduca pe lãnga sumele preliminare si sumele efective din doi ani precedenti pentru observatiune si orientare.

43. Acelasi raportoru cu privire la suplicele intrate la adunarea generala pentru ajutórie, propune si

— Adunarea decide, cá suplicele:

a) a eforiei scolare din Campeni (procesu verbale alu siedintie I, p. 8, a);

b) a senatului scolasticu gr. cat. din Lapusiulu ungurescu (proc. verb. sied. I, p. 8, b);

c) a senatului scolasticu gr. cat. din Siomcut'a (proc. verb. sied. I, p. 8, c);

d) a senatului scolasticu gr. cat. din Simleu (proc. verb. sied. I, p. 8, d);

e) a Mariei Turtureanu (proc. verb. sied. I, p. 8, e);

Sè se transpuna comitetului.

44. In legatura cu bugetulu stabilitu de adunare, dlu George Baritiu, I-lu secretariu arata, cá Dsa pune la dispo-sitiunea adunarei generale sum'a de 100 fl. v. a. pentru a se creá pe unu anu 2 stipendii à 50 fl., pentru fetitie orfane, ce urméza cursulu la vr'o scóla elementara. *)

— Spre placuta sciintia, avendu a se transpune ofertulu comitetului spre ducere in deplinire, conformu reguleloru sta-bilite pentru conferirea altoru stipendii.

45. Comisiunea de inscrieri de membri noi si incassari de taxe raportéza, cá s'au mai incassatu taxe dela

a) membri vechi:

Titu Gheaj'a, preotu in Gherl'a, Vasilie Ranta Buticescu, jude reg. in Bistriti'a, Ioanu Criste, protopopu in Rusu, Petru Murasianu, diurnistu in Desiu, câte 5 fl.; — la olalta 25 fl. v. a.

b) dela membri noi:

Gregoriu Dragosiu, preotu in Sz. Marghit, Petru Che-rebetiu, preotu in Kaczlo; Ioanu Goronu, preotu in Cusdriór'a, Vasilie Porde, preotu in Gherl'a, Vasilie Puscariu, protopopu in Sanjude, Ioanu Andreiu de Domsia, preotu in Rakis, Dio-nisiu Deacu, preotu in Bontiu, câte 5 fl. Sum'a 35 fl. v. a. si dela 2 insi tax'a pentru diploma, 2 fl.

c) dela membri ajutatori:

Michailu Fagarasianu, protopopu in Teurea 1 fl.; Teo-doru Vajda, preotu in Gibou 1 fl.; Comun'a bisericésca gr. cat. Teurea 3 fl. 50 cr.; Comun'a bisericésca gr. cat. Sinte-reagu 2 fl. 40 cr.; Ioanu Bulbucu, proprietariu in Minthiu rom. 1 fl.; Simeonu Draganu, proprietariu in Minthiu rom. 1 fl.; Vasilie Muresianu, preotu in Sasarmu 1 fl.; George Suci, caltiunariu in Cusdriór'a 1 fl.; — la olalta 12 fl.

Sum'a intréga a baniloru incassati la acésta adunare ge-nerala 396 fl. v. a.

— Servesce spre sciintia, proclamandu-se de membri or-dinari dd.: Gregoriu Dragosiu, Petru Cherebetiu, Ioanu Go-ronu, Vasile Porde, Vasilie Puscariu, Ioanu Andreiu de Domsia si Dionisiu Deacu.

46. Presidiulu presenta unu telegramu din Gherl'a, ne-subscrisu, care saluta adunarea presenta, invitandu pre cea din anulu viitoriu la Gherl'a.

— Partea prima se iá spre placuta sciintia; ce privesce partea a dou'a, ea se va luá in considerare cu ocaziunea per-

*) Acestu stipendiu se infintiase din anulu 1881 cu 100 fl. oferiti la adunarea generala din Sibiiu, care apoi s'a si votatu de càtra comi-tetu la doue fetitie orfane de tata, remase cu mai multi fratini, un'a fic'a unui functionariu, alt'a a unui preotu din Salagiu, dupa care au remasu cinci prunci toti minoreni. Not'a Red.

tractarei punctului 7 din programul ședinței a II-a, care tractează despre defigerea locului și timpului proximei adunări generale.

47. Urmandu la ordine alegerea bibliotecariului și arhivariului

— se suspende ședința pe 10 minute, pentru consultare asupra persoanei, ce aru fi a se alege de bibliotecariu și arhivariu.

48. După redeschiderea ședinței Dr. A. P. Alexi, în urm'a înțelegerii făcute între membri, propune și

— adunarea decide că, de ore-ce reconstituirea întregului comitetu are să se facă în adunarea generală din anul viitoriu, și alegerea definitivă a bibliotecariului și arhivariului să se amene până atunci, ér' comitetulu se suplinésca până la acelu terminu postulu de bibliotecariu și arhivariu prin substituire.

49. Urmandu la ordine alegerea unei comisiuni pentru autentificarea procesului verbale alu ședinței prezente, membrulu Partenie Cosm'a propune și

— adunarea decide: a nu esmite acésta comisiune, avendu membrii Asociațiunei prezenti în diu'a următoră în Desiu a se intruní în ședinția pentru autentificarea procesului verbale amintitu.

40. Urméza la ordine continuarea cetirei disertatiunilor insinuate. De ore-ce disertantii insinuați Dr. A. P. Alexi și Simeonu Stoic'a, din caus'a scurtimei timpului, resignéza la cetirea disertatiunilor în ședinția prezenta,

— adunarea decide, cá disertatiunile dloru, asemenea și cea cetita în ședinția I, să se publice în organulu Asociațiunei.

51. Urmandu la ordine defigerea locului și timpului pentru adunarea generală venitoră, raportorulu comisiunei Dr. A. P. Alexi arata, cá adunarea generală viitoră s'a invítatu la Brașiovu, avendu brasiovenii în cugetu a desvelí cu acea ocașiune și monumentulu bardului nationale Andreiu Muresianu.

În numele comisiunei propune că: în principiu se primesce tînerea adunării generale viitoare a Asociațiunei în Brașiovu, dara pentru casulu cându monumentulu nu aru fi gat'a, să se lase la dispozițiunea comitetului de a defige altu locu pentru adunarea generală.

Dlu N. Fekete-Negrutiu, avendu în vedere telegram'a amintita mai susu și o scrisóre adresata densului din o adunare a romanilor din Gherl'a, prin care adunarea generală pentru anul viitoriu se invita în Gherl'a, primindu partea prima a propunerii comisiunei, cere cá adunarea proxima, pentru casulu cându până atunci monumentulu amintitu nu aru fi gat'a, să se convóce în orasiulu Gherl'a.

La propunerea dlui G. Baritiu, care arata, cá monumentulu din cestiune cu siguritate va fi gat'a până pe timpul obicínuitu pentru intrunirea adunării generale,

— adunarea generală decide: cá adunarea generală viitoră se va intruní în Brașiovu, remanendu cá comitetulu centralu în cointelegere cu subcomitetulu brasiovénu, se ficseze timpul pentru intrunirea ei.

53. Fiindu timpul înaintatu și obiectele menite pentru pertractare terminate,

Ședinția proxima pentru autentificarea procesului verbale alu ședinței prezente se anunția pe Marti 29 Augustu la 10 óre dimini'ti'a.

Desiu, d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p.,
vice-presiedinte.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
notariu.

Procesu verbale

luatu în ședinția a III-a a adunării generale a XXI-a a Asociațiunei transilvane pentru literatur'a romana și cultur'a poporului romanu, tinuta în 29 Augustu st. n. 1882 în orasiulu Desiu.

Presidentu: **Iacobu Bolog'a**. Notariu: **Dr. D. P. Barcianu**.

53. Se cetesce procesulu verbale alu ședinței a II-a și — se autentica.

54. Presidentulu avendu în vedere, cá agendele menite a fi pertractate în adunarea generală a Asociațiunei transilvane pentru literatur'a romana și cultur'a poporului romanu s'au pertractatu și terminatu în cea mai buna ordine, multiamesce comitetulu localu de primire și anumitu presidentulu acestui'a dlui Gavriilu Manu, cari n'au crutiatu nici o ostenéla pentru a pregatí adunării generale a Asociațiunei primirea, de asemenea comitetulu arangiatoriu, în fruntea cărui'a stete dlu N. Racoti, care a desvoltatu o deosebita activitate pentru a multiamí pre publiculu adunatu, multiamesce mai departe persóneloru distinse ale oficiului de administratie alu comitatului, cari au onoratu adunarea cu presentia loru și în specialu dlui baronu Geza Dioszegyi, pe care ilu róga a comunicá acésta multiamita șiefului comitatului, tuturor membriloru oficiului orasienescu și tuturor orasieniloru, cari au emulatu între sine pentru bun'a primire a membriloru Asociațiunei și în șfersitu tuturor membriloru Asociațiunei, cari din departari mai mari și mai mici au venit în acestu orasiu pentru a conlucrá împreuna, în armonia și buna înțelegere pentru înaintarea scopului frumosu alu Asociațiunei, care este înaintarea literaturii romane și culturii poporului romanu.

Cu aceste declara adunarea generală a XXI-a a Asociațiunei transilvane pentru literatur'a romana și cultur'a poporului romanu de închisa.

Dlu avocatulu Gavriilu Manu, cá directorulu alu despartimentului multiamesce în numele acestui'a, presidiulu pentru tactulu cu care a condusu adunarea și membriloru, cari n'au pregetatu a se intruní în acestu orasiu în numeru atâtu de însemnatu, pentru a contribuí la promovarea scopuriloru Asociațiunei.

55. Procesulu verbale alu prezentei ședinții se cetesce și — se autentica.

Desiu, d. u. s.

Iacobu Bolog'a m. p.,
vice-presiedinte.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
notariu.

O excursiune botanica in Romani'a si Dobrogea,

de Dr. A. P. Alexi.

(Urmare).

XI. Rosaceae Juss Rosaceile.

29. *Potentilla pilosa* Willd.

Potentilla perosa, *Scrintitoare perosa*.

R. fusiforma, ramosa, multicipita. T. erecta, hirsuta cu peri elongati, insidenta pre unu nodu, deodata subvilosu-tementosa cu peri scurti. F. 5-mere. Foliiolele lanceolatu-oblonge, dela midiolocu spre basa angustate, grosserate, consperse si ciliate, la ambele laturi cu peri elongati; foliiolele dela foile inferioare obovatu-oblonge. Carpelele rugose, incinse cu o carina forte angusta si arguta.

T. 30—70 ctm. Fl. galbina.

XII. 5. 2 Iuniu—Augustu.

Pe coline in faci'a soarelui, printre frutescete, marginea viiloru, pe rituri.

Leg. *Faurei*.

Syn. *P. recta*. Fl. dan. t. 1820; *P. recta*, b. Ledeb. Ross 2:46. *P. hirta*. All. ped. t. 71. *P. crassa* Tausch.

(Bmgt. 996; Willd. Sp. 1100; Sch. En. pl. Tr. 1173; F. Fl. Tr. n. 983; Kan. Pl. R. n. 555; Ad. et Cor. 636).

D. Kanitz o enumera sub *P. recta* L., care inse este cu totulu alta specie diferita de *P. pillosa* Willd.

D. Dr. Br. in Pr. Fl. r. inca are numai *P. recta* L.; era de *P. pillosa* Willd nu face amintire.

Asemenea nu se afla nici in En. pl. lui Guebbard, nici la Edel si nice la Hoffm.

30. *Potentilla argentea* L.

Potentilla argentie, vulg. *Scrintitoare* Br.

Potentilla argentie Por.

R. fusiformu-ramosa, multicipita. T. erecta s. ascendenta, tomentosa impreuna cu calicele cu petiolele foiloru si cu pedunculii floriloru, munita totu odata mai multu seu mai puçinu cu peri eglandulosi patenti, terminata desupr'a in corymbi-ramosi, multiflori. F. palmata, 5—7 sectate; Segmentele din o basa intraga angusta, obovate, profundu-incisu-serate s. pinnatufidatu-laciniate, cu margini revoluate, desupr'a verdi inchise glabrescente, de desubtu albe tomentose. Pedunculii erecti si dupa deflorare. Nuculinele rugose, emarginate.

T. 10—50 ctm. florile mici si galbine.

Prin poieni, pe coline petrose, pe rituri, pasciuni.

XII. 6. 2 Iuniu—Septembre.

Leg. *Faurei*, *Buzeu*. Amu vediut'o la *Brail'a*.

(Bmgt. n. 999; Fl. dan. t. 865; Sturm H. 17; Sch. En. n. 1117; F. Fl. Tr. n. 985; Br. Pr. Fl. r. p. 50; Kan. Pl. R. n. 557; Ad. et Cor. n. 639).

31. *Potentilla reptans* L.

Potentilla tiratoria vulg. *Cinci-degete*, *Erb'a degeteloru* Br.

Potentilla reptanta, vulg. *Frundia de 5 degete*, *Ochiulu boului* Por.

R. fusiformu-ramosa, perenea, lemnosa, multicipita. T. stoloniforma, simpla s. ramosa, prostrata, la geniculi radicante, impreuna cu petiolulu si pedunculii adpresu-pilosa. F. 5-mere, mestecate cu altele numai 3-mere, palmatu-fidate. Foliiolele (segmentele) oblongu-obovate, incependu mai dela basa serate, glabre s. pe dosu depresu-perosa; Seraturii ovati, obtusi. Fl. solitarie, 5-petalice, pedunculate. Cariopsele glabre, granulate scabre.

T. 30—100 ctm. Fl. galbine, aurie, mari de 2—3 ctm. in diametru.

XII. 6. 2 Iuniu—Septembre.

Pe rituri, locuri umede, siantiuri, pasciuni, l. drumuri.

Leg. *Faurei*, *Buzeu*.

(Bmgt. 1009; Fl. dan. t. 1164; Sch. En. 1202; F. Fl. Tr. n. 991; Br. Pr. Fl. r. p. 49; Kan. Pl. R. n. 564; Ad. et Cor. 546).

XII. Cucurbitaceae Juss Cucurbitaceile.

32. *Momordica Elaterium* L.

Momordica purgatoare.

R. fusiforma, la capetu subramosa, de 2 ori asiá de lunga si multu mai grosa decatu tulpin'a. T. brevisima, ramosu-prostrata s. erecta, hispidata cá intraga plant'a. F. lungu-petiolate, obtuse, crenate, la basa cordate, cuneiformate s. triunghulare, 5-lobate; lobii subobtusii, marginile sinuate. Fl. regulate monoice. Florea masculina: Calicele 5-dentiatu. Corol'a 5-partita, segmentele oblongu-acute. Staminele cu filamentele triadelfice. Conectiv'a antereloru lata. Florea femenina: Ovariulu fusiformu. Calicele 5-dentiatu. Corol'a 5-partita, segmentele oblongu-acute. Stam. castrati, parviternati. Stilulu trifidu, cu stigme bicrure. Ovariulu hispidu, papulosu, cu locule multi-ovulate. Bac'a hispidata, la maturitate caduce, dehiscenta. Sem. elastica se arunca afara prin foramenulu basilaru. La cea mai mica atingere ce se face pe pedunculu la bas'a fructului, acést'a se deschide si sementi'a sare departe.

Cymele axilare semenata cu a pepeniloru (cucumis). *Cârceii lipsescu*.

T. 6—12 ctm. R. 20—24 ctm. Fl. virescenta-alba.

XXI. 6 ☉ Iuliu—Augustu.

Pe tiermurii Marei negre si adriatice.

Leg. *Constanti'a*.

D. Dr. *Kanitz* citéza in Ad. et Cor. dela Pl. R. n. 691 cumcà fratii *Uechtritz* et *Sintenis* aru fi aflatu acésta planta lângă drumulu de feru dintre *Constanti'a* si *Cernavoda*. Eu inse nu amu aflatu-o, decātu singuru la tiermurile Marei negre si anume chiaru in portulu dela *Constanti'a*.

Syn. *Ecballium Elaterium* Rich. Dict. clas. de hist. nat. VI. 19; v. Rchb. ic. t. 258 MDCXIX.

Ecballium agreste. Rchb. Exc. 294.

Cucumis agrestis Blackh.

Ecbalion officinale N. ab. Es. Leunis Syn. §. 426. 3.

Elaterium cordifolium Mökch.

Nota. Acésta pl. este domesticita cu deosebire in Greci'a. In Romani'a pâna acum'a nu s'a aflatu, dupa câtu 'mi este mie cunoscutu niceire acésta planta, afara dela Pontulu Euxinu.

Plinius numiá acésta planta *Cucumis silvestris*, ér' *Dioscorides* *σίκος ἄγριος*. Suculu acestei pl. si numai in mica cantitate este unu bunu medicamentu purgatoriu, carele erá cunoscutu chiaru si lui *Hippocrates*. Mai inainte se prepará din fructulu acestei pl. si unu extractu numitu *elaterium* (dela *ἐλατήριον* = mánatoriu = purgatoriu), ce se folosiá contr'a multoru bóle si cu deosebire la turbare.

De óre-ce fructulu se deschide fórté usioru si sementi'a impreuna cu suculu saru in departare, trebue avuta multa precautiune cá se nu sara in ochi, unde póte se fia periculosu.

XIII. Umbelliferae Juss. Umbrelósele.

33. *Berula angustifolia* Koch.

Berul'a cu foi anguste.

R. fasciculatu-fibrosa, cilindrica, subteraneu-stoloni-fera. T. erecta s. ascendenta, cilindrica, subtilu-striata, ramósa, glabra cá si intréga plant'a, tubulósa impreuna cu petiolele inferióre ale foiloru. F. simplu penatu-sectate; segmentele lanceolate s. ovalu-lanceolate, acute neegalu incisu-serate s. lobate. Involucrul si involucelulu multifoiatu; foliolele lanceolate, penatu-fidate si intregi. Umbrelele (umbrella) pedunculate, opuse foiloru (oppositifolia). Florile hermafrodite. Calicele 5-dentiatu. *Pet. egali prin lobulele finali introflexe obovate.* Fructulu ovalu, cu laturi contrase, aprópe binodosu. Carpelele 5-costate; cóstele filiforme, egali, celea 2 cóste laterali asiediate inaintea marginei. *Valeculele* si planulu comisuralu *multu-vitate.* *Vitalele acoperite cu pericarpium corticalu.* *Spermapodiulu bipartitu, cu planulu comisuralu concrescutu.* Albumenulu convexu, de acea in sectiune transversale obicularu s. aprópe hexagonalu.

T. 45—115 cm. Fl. albe.

V. 2. 4 Iuliu—Augustu.

Pe lacuri, ape stagnante, perae.

Leg. *Megidie* pe lacuri.

Syn. *Sium angustifolium* L. sp. 1672 Jacq a. t. 67.

S. Berula Gouan monsp. 218.

S. erectum Huds. angl. 103.

Apium Sium Crantz *Spirp.* III. p. 215.

(Sch. En. 1510; F. Fl. Tr. 1235; Bmgt. 529; Kan. Pl. R. Ad. et Cor. n. 811).

Nota. Radacinele se tinu pre multe locuri de veninóse; inse foile tinere se manca pe multe locuri cá si salat'a cu otietu si cu oleiu.

34. *Daucus Carota* L.

Morcovu (Murcoiu) vulgáru.

R. fusiforma. T. erecta, ramósa, sulcata, hispida cá intréga plant'a. F. duplu — pâna triplu-penate, opace (fára lustru). Pinulele penatu-fidate, laciniile lanceolatu-cuspidate. Involucru multifoiatu, foliolele penatu-partite cu lacinii lineali si cu umbelulele subequante. Involucelele multifoiate, foliolele 2—3 fidate si intregi. Fl. hermafrodite. Petalele cordate, neegali, cele dela marginea umbrelei mai mari, semi-bifidate, adese-ori radiante. Fructulu ovatu s. ovalu, cu dosulu puçinu comprimat. Carpelele 9-costate, costele principale 5, filiforme, setóse, cele 3 din mediulocu supinate cu dosulu, cele 2 laterale supinate (procumbente) cu planulu; costele secundari 4, multu mai ridicate, 1-serialu-aculeate. Valeculele de sub costele secundarie 1-vitate. Spermapodiul liberu, 2-partite. Albumenulu dinainte puçinu planu.

T. 30—80 cm. Fl. albe, arare-ori rosacee.

V. 2. ☉ Iuniu—Septembre.

Pe araturi, siantiuri, gradine, drumuri, dumeturi.

Leg. *Constanti'a*.

Syn. *Daucus vulgaris* Clus. Stirp. Pann. p. 701.

(Bmgt. 538; Schkh. t. 61; Fl. dan. t. 723; Wagner t. 61 et 62; Sch. En. n. 1637; F. Fl. Tr. 1328; Kan. Pl. Rom. n. 665; Ad. et Cor. n. 754).

Nota. Acésta planta o numí *Collumella Pastinaca*; ér' *Apicius* o numí *Carota*. Se cultivéza in gradini pentru radecin'a, care prin cultura se ingrósia fórté tare si dá unu mirosu particularu si unu gustu placutu. Aceste radecini se folosescu la ingrasiatu de vite si in bucatarie. In Engliter'a se folosescu la ingrasiatu de cai. Taiate si fripte se folosescu cá surogatu de cafea, precumu si in medicina in legatorile de rane si arsuri. Suculu se folosescu cá *Roob dauci* (sucu de morcovu) la colorire galbina, la substituirea zaharului in bucatarie.

35. *Torilis helvetica* Gmel.

Turburela helvetica (Hatimaciuchii magariului).

R. fusiforma. Tulpina erecta, cilindrica, finu valiculata, adpresu-hispidata, aspra cá intréga plant'a, ramósa, ramii erectu-patenti, divaricati. F. inferióre duplu penatu-fidate, segmentele oblonge s. lanceolate, acute, profundu-incisu-serate pâna penate sectate. *Involucrul monofilu s. lipsesce.* Involucelele multifoiate, foliolele subulate. Umbrelele lungu-pedunculate. Calicele 5-dentiatu. *Pet. asiá de lungi cá ovariulu, obovate, neegale, dela marginea externa a umbeluleloru (umbrelutiiloru) mai mari, jumetate bifidate, câte odata radiante.* Stilulu duplu lungu cá stilopodiulu. Fructulu ovalu, pe laturi contrasu, mai binodosu. Carpelele 9-costate. Coste principale 5, coste laterale 4. Cele principale aculeate; 3 din mediulocu dorsate *abiá se observéza*, 2 laterale pe planulu comisuralu; cele laterale plane, fórté late, aculeate, aculeii glochidiati, planurile comisurali lineale, avitate. Valecu-

lele sub costele laterali monovitate. Spermăpodiuul liberu, bipartitu. Albumenulu înainte intorsu curvatu.

T. 30—80 cmt. Fl. neregulate, albe s. albiciose.

V. 2 ☉—☼ Iuliu—Augustu.

Pe coline, in vii, sub garduri, lângă lacuri, drumuri, dumeturi.

Leg. *Megidie*, *Constanti'a* (la vii), *Macinu* (l. *Dunare*), la *Berladu* Kan. Pl. R. n. 669, in *Delt'a Dunarei* pr. *Cara Osmanu* Kan. Ad. et Cor. n. 760.

Syn. *T. helvetica*. DC. Prodr. 219.

T. infesta. D. fl. 2. p. 364.

T. trichosperma Sant. Vers. p. 33 non Sprengel.

T. neglecta Sprengl R. et Sch. Lyst VI. p. 484.

Caucalis arvensis Huds angl. p. 113.

C. infesta. Curt. Lond. fasc. 6 t. 23.

C. helvetica Jacq. Hort. vind. III. t. 16.

Scandix infesta L. sist. XII. p. 732.

(Bmgt. n. 542; Sch. En. pl. n. 1644; F. Fl. Tr. n. 1535; Kan. Pl. R. n. 669 et 760).

XIV Stelatae L. Stelatele (Rubiaceae Juss).

36. *Asperula cynanchica* L.

Asperula vulgară (*Mam'a padurei*, *Lipitóre*, *Sânziana*).

R. fusiformu ramósa, cu ramurei subtiri pereni si rare-ori lemnosi, cespitosa. T. procumbenta (culcata), ascendenta s. erecta, ramósa, 4-angulata, glabra, leva. F. oposite in verticele de 4—6 foi, lineale, cu margine intréga, acute séu mucronate, glabre, la margine scabriuscule, concalore neegale (inaequalis). Fl. corymbóse.

Br. lanceolate s. *linealu-lanceolate*, mucronate. Cor. *infundibuliforma*, 4-fidata, finu-punctata, glabra s. subleva, tubulu egal cu limbulu. St. 4. Pistilu bifidatu. Fr. *granulatu-scabriusculu*, uscatu, binodosu, 2-mericarpicu-semiglobosu.

T. si foile nitente. Fl. din launtru albe, dinafara rosii inchisa (carnee).

IV. 1. 2 Iuniu—Septembre.

Pe rituri, coline, pasciuni, locuri necultivate.

Leg. *Constanti'a*. Dupa Gr. si la *Bucuresci*.

(Bmgt. 105; F. Fl. Tr. n. 1377; Sch. En. pl. n. 1675; Kan. Pl. R. n. 773; Ad. et Cor. n. 882).

37. *Asperula humifusa*. M. B.

Asperula humifusa.

R. fusiforma ramósa. T. *procumbenta* s. *subascendenta*, ramósa, 4-angulata la cante aspra, glabra, *subpubescenta*. F. oposite in verticele dela 6—8 linealu-lanceolate, mucronate. Cor. subcampanulosa, 4-fidata,

glabra s. subleva. St. 4. Pist. bifidatu. Fr. granulosu, uscatu, binodosu, 2-mericarpicu-semiglobosu.

T. 35—110 cmt. Fl. galbine.

IV. 1. 2 Iuniu—Septembre.

Pe rituri, coline, siesuri.

Leg. *Buzeu*.

Dupa Kan. Pl. R. n. 768 se afla in riturile din Moldov'a. Ad. et Cor. n. 876 in Dobrogea prin desierturi, rituri cu paduri, lângă vii.

Syn. *Galium debile* Leder. α *pilosum* in dilluv. et alluv. C. Koch XXI (1851) 464.

In *Flor'a Transilvaniei*, a Germaniei, Austriei si Helvetiei nu'mi este cunoscutu sè se afle.

Nota. Radecin'a dela tóte speciele acestui genu (*Asperula*) se folosescu la coloritu. In unele locuri se folosesc tulpin'a acestor'a la prepararea unor beuturi de primavéra (in lun'a lui Maiu). Dupa cumu ne impartasiesce *Hieronymus Bock* (1539) acest'a s'a facutu si in vécurile trecute. Prepararea se intempla in modulu urmatoriu: Se iá o mana din tulpin'a acestei plante înainte de ce s'a desvoltatu mugurele floralu, se amesteca cu circa $\frac{1}{8}$ chil. zaharu in unu vasu, apoi se tórna preste acést'a amestecatura vinu de mésa. Acésta beutura se numesce prin tierile nemtiesei „*vinu de maiu*“, ér' prin pravalii se capeta sub numirea de *Extract de Asperula*.

Cându este inforitu se folosescu mai tóte speciele in multe locuri pentru a impleti cununi, ce pentru mirosulu loru placutu se aterna in cuie prin case, séu se ducu chiaru in biserici pentru a impodobi icónele, si praporii.

38. *Galium verum* L.

Sân-joane galbene. Por. (*vulg. Simziene*, *Flórea St. Ioanu*).

R. fusiformu-ramósa, producenta de tulpinitie cauli-forme, adese lemnóse. Tulpin'a e drépta, ascendenta, rigida, ramósa, patru-costata, glabra s. pubescentu-scabrósa. F. verticilate, 6—12 in unu verticilu, lineale s. subfiliforme, mucronate, uni-nervate, la margini revolute, fati'a glabra, *dosulu sub-velutinu*, *puberulu incanuu*. Florile terminate in cyme desu-paniculatu-compuse. Pedicelele suborizontalu-patente. Corol'a rotacea, planu-patenta, 4-foliata, laciniele corolei obtusiuscule fórte scurtu-apiculate. Fr. glabru, levu.

T. 25—95 ctm. labósa, une-ori subfrutescenta. Fl. galb. de unu mirosu tare in form'a mirosului de céra.

IV. 1. 2 Iuniu—Septembre.

Pe rituri, pe pasciuni, marginea paduriloru, coline.

Leg. *Macinu*.

(Rchb. ic. t. 136; f. II. Bmgt. 161; Sch. En. pl. n. 1695; F. Fl. Tr. n. 139; Kan. Pl. R. n. 759; Ad. et Cor. 865).

Nota. Flórea dela acésta planta, precumu si radecinele dela alte mai multe specii pr. *Galium Mollugo* L. servescu pentru a estrage din ele o colóre galbina si rosia. In Svedi'a se aduna radecini anume pentru colórea galbina, ér' suculu própsetu se folosesc la facerea brânzii. *Futsche* e de parere, cà asta planta e daunósa porciloru.

Prin Transilvani'a in multe parti se aduna acésta planta in serb. Nascerei St. Ioanu Bot. (6/24 Iuniu) si se forméza cununi, cari se arunca pe casa; aceste cununi, dupa credinti'a poporului, aducu norocu la casa, petitori s. a.

XV. Dipsaceae DC. Dipsaceele.**39. Cephalaria transilvanica Schrad.***Maciuc'a transilvanica.*

R. fusiforma. T. erecta, ramósa, impreuna cu foile, mai multu ori mai puçinu hispidata, partea inferióra mai multu hirsuta decátu cea superióra, subglabra. F. lirate, pennatu-fidate s. pinnatu-partite; laciniile foiloru inferióre oblonge s. lanceolate, acute, profundu-serate, ér' a celoru superióre lineale, acute, serate s. cu margine intréga. Laciniile din vírfu sunt mai mari la cele mai multe foi. Capitulu planu-convexu, ér' cei fructiferi globosu-oviforma. Fl. marginasia mai mari, mai radiante. Foile involucrate, si paleale ovalu-lanceolate, stricte, scarióse, aristatu-cuspidate. Marginea caliciului 8-dentiata pe din afara, ér' pe din launtru 16—20 dentiata. Corol'a 4-fidata.

T. 25—95 ctm. Fl. albe s. galbióre, arare albastre. Foile involucrate si paleale albicióse, la vírfu violaceu-fuscóse prin ce se distinge.

IV. 1. ☉ Iuliu—Augustu.

Pe araturi, lãnga drumuri, rfturi.

Leg. Ploiesci.

Syn. *Scabiosa transilvanica* L. Bmgt. n. 134. *Sucisa transil.* Rchb. pl. crit. 2 f. 234. ic. 12, f. 1387.

(Sch. En. pl. n. 1745; K. Pl. K. n. 792; Ad. et Juss. 909). Dobrogea, *Delt'a Dunarii, Buceciu, valea Ialomiti'a*.

XVI. Compositae Adans. f. 2, p. 103. Compositele.**40. Eupatorium cannabinum L.***Canepiora vulgara.*

Riz. cilindrica, nodosa, oblica. T. erecta, hirta impreunata cu foile, simpla s. ramósa, la vírfu racemosa, multicipita. F. oposite, petiolate, 3—5 partite, mai raru nedivise; segmentele s. foile ovatu-lanceolatu-nedivise, acuminate, neegalu-profundu-serate, segmentulu mediu mai lungu; capitulii fasciculati, cu 5—6 flori. Involucru imbricatu-cilindricu; foliólele 2—3 seriate, scurte de totu in seri'a esterióra. Fl. puçine, hermafrodite, tubulosu-infundibuliforme, 5-dentiata, limbulu se angusta din ce in ce in tubu; stilii cu crucele elongate, puberulate. *Achene oblonge*. Recept. nudu. Papulu pilosu.

T. 55—150 cmt. Flori purpurie, rare ori albe.

XIX. 1. ☽ Iuliu—Augustu.

Prin locuri umede si paduri, la tiermii peraieloru, rfturilor, in siantiuri afunde, marginea lacurilor.

Leg. *Macinu* si *Megidie* lãnga lacuri. Dupa K. Pl. R. n. 889 la *Iasi, (Rapidea, Nitielea), Tergulu Ocnei, Slanicu* Br. 100.

(Rchb. ic. 16 t. 1 f. 892; Fl. dan. t. 745; Bmgt. 1767; Sch. En. pl. 1774; F. Fl. Trans. 1453; K. Pl. R. Ad. et Cor. 1017).

Nota. Cotorulu e de unu gustu amaru, de aceea mai de multu se numera intre pl. oficinale. Se folosesce la poporu cá medicina de casa

pentru rane, si pentru umflaturi: sdrobita bine si pusa pe rana. Cresce prin paduri si pâna la 1½ metri si chiaru mai mare. Fiinducã se ramifica tare e considerata de o planta veninósa, respective daunósa. Tulpin'a i se póte folosi cá si canep'a, de unde poporul o numesce *cãnepióra*. Venatorii dicu cá cerbii raniti manca acésta planta spre a se vindecã.

41. Inula Britanica L.*Inul'a Britanica, vulg. Erba-mare.*

Riz. cilindrica, nodósa, oblica si cu fibre lungi. T. erecta, lanatu-hirta, la vírfu 2—3 capitata, s. panniculatu-ramósa si multi-capitata. F. lineale-lanceolate, pâna la oblongu-lanceolate, intregi, s. subdenticulate, *façia subglabra, dosulu vilosu-lanatu; inferiórele cu bazele atenuate in petiole; superiórele cu bas'a cordata, amplexicaula (sessila). Involucrul imbricatu, foliólele interióre ale involucrului linealu-lanceolate, atenuate; esteriórele egale in lungime cu interiórele si cu disculu, s. superante. Fl. marginale feminine lingulate, uniseriale, neregulatu-3-fidate, fl. centrale hermafrodite, tubulatu-infundibuliforme, 5-dentiata. Antherele caudate. Achenele teretre-hirte, papulu perosu, conformu-uniserialu. Recept. nudu.*

T. 30—70 ctm. capitulu 3—5 m/m. Fl. galbina-auria.

XIX. 2. ☽ Iuliu—Augustu.

Pe pasciuni umede, lãnga siantiuri, drumuri.

Leg. *Faurei, Buzeu, Ploiesci.*

Dupa Kan. Pl. R. n. 885 la *Iasi* Br., ér' Ad. et Cor. n. 112, in Dobrogea la *Buzeu, Ilfov*.

(Rchb. ic. f. 926 I.; Bmgt. 1859; Fl. dan. t. 413; Sch. En. pl. n. 1834; F. Fl. Tr. 1504).

Nota. Numirea speciale de Britanica nu o are dela insul'a Britani'a, unde nici nu cresce acésta planta, ci dela cuventulu vechiu grecu *Βοετανική*. Acésta pl. cá tóte speciile ei afine (afara de *I. helenium*) se folosiã in vechime cá medicamentu. Astadi inca se vinde flórea acestei pl. sub nume de flóre de *Arnica*. Insemnata e specia *I. helenium*, cu radecini gróse, cu unu mirosu particularu cá camforulu, cunoscutu sub numele de *radix helenii s. inulae*. Din radecini se estrage *Heleninulu, cãra de inula, si Inulinulu*. Din *Inulinu* cá si din *Amilu* se face unu aluatu grosu si cleiosu, tornandu apa preste elu. Radecin'a dela *I. helenium* se folosesce cá medicina aprobata la morburi de plumani, caci actionéza asupr'a membraneloru mucóse. *Vinulu heleninu* preparatu din suculu acestei plante si mustu de struguri, e bunu contr'a slabirei de stomachu. Radecin'a se folosesce chiaru spre pregatirea de colóre albastra.

Pliniu in scrierile sale lauda fórte tare acésta planta si o ridica in totu felulu dicèndu, cumcã sucurile acestei plante conserva si sustienu cu totu dreptulu *frumseti'a femeiloru*; éra de originea acestei plante ne vorbesce elu fórte frumosu in o fabula a sa, in care fabula se dice, cumcã *Inula helenium* aru fi resarita din lacrimile *Helenei* pe cându isi jalea pe barbatulu ei aflatoriu in Troi'a. (Helen'a érá la *Greci* simbolulu frumsetii adeverate). Astufeliu vorbesce despre acésta planta Pliniu in operele sale, inse dupa cercetarile mai noue ale filosofului *Sibthorp* se vede cá Pliniu a fostu caduutu in o eróre fórte mare, cãci nu acésta planta dà nisce sucuri cari conserva frumseti'a femeiesca, ci o alta planta numita *Thymus incanus* Sibth., asiã dar' Pliniu a confundatu plant'a *Inula helenium* cu *Thymus incanus* Sibth.

(Va urmã).

Mosii séu sacrificiulu mortiloru.

Domnulu G. D. Teodorescu in pretiuitulu seu opu: *Incercari critice asupr'a unoru credintie, dantine si moravuri ale poporului romanu*, Bucuresci 1874. pag. 73. atinge numai cá prin trécatu despre acestu obiectu, numindu'lu „sambet'a mortiloru si a mosiloru“, apoi dicéndu cá in sambet'a mortiloru si a mosiloru se facu pomene la romani, deduce densulu acést'a datina deadreptulu dela Romulu, care aru fi intemeiatu acést'a institutiune intru onórea fratelui seu Remu, dreptu comemorare a repausatiloru.

Dlu A. M. Marienescu in „Famili'a“ Nr. 47 si 48 din 1874 luandu sub prea aspra si nemeritata critica pre dlu Teodorescu, desvólta mai pre largu acést'a materia a „mosiloru“, dar' si densulu fàra indestulatoriu resultatu, càci nici unulu nici altulu nu a cunoscutu pre deplinu firea si caracterulu mosiloru.

Mai inainte de tóte trebue se devenimu in chiaru: ce insemnédia „mosii“ si care este caracterulu loru? càci numai atunci vomu puté deslegá intrebarea cu unu resultatu indestulitoriu.

Dlu Marienescu cu dreptu cuventu spune domnului Teodorescu: *a)* cumcà nu a scrisu in ce se cuprinde datin'a de astadi a mosiloru, *b)* cumcà a facutu rea asemenare din datin'a vechia romana, *c)* din care cauza intréba dlu Marienescu pre dlu Teodorescu: unde-i datin'a? càndu se tine? si cumu e? Dupa acést'a d-nulu Marienescu spune cà sunt trei feliori, ori renduri de mosi: *a)* mosii de iérna séu carnelegi, *b)* mosii de Rusale si *c)* mosii de tótna. Apoi mai departe tratéza dlu Marienescu numai despre mosii de iérna si de tótna, éra despre cei de Rusale spune fórte puçinu ori nimicu.

Din aceste se vede, cà nici dlu Marienescu nu a cuprinsu pre deplinu insemnatatea si caracterulu mosiloru, càci nu scie, càti mosi sunt preste anu si in ce se cuprinde legea si caracterulu loru.

In studiele mele despre „mosi“ amu castigatu mai antàiu aceea cunoscentia, cumcà poporulu romanu numesce „mosi“ in speçie pre acei, cari cadu sambata inaintea lasatului de carne, si pre acei, cari cadu sambeta inaintea lui Sâ-Medru, cari mosi se numesce, si anume cei dintàiu „mosii de iérna“, éra cei din urma „mosii de tótna“, amendoi apoi se numesce inca si „mosii cei mari.“ Amu sciutu si aceea, cumca la acesti mosi, numiti „cei mari“ se dà poména mortiloru cá si la alte serbatori preste anu, dar' caus'a pentru ce se numesce „mosi“ nu o amu sciutu, nici mi-o amu putut'o esplicá. Din intemplantu apoi amu aflatu originea si esplicarea. In anulu 1874 aflandu-me eu la San-Petru spre botanisare,¹⁾ la Dunare, in comun'a Sicheviti'a, in cas'a preotului Sav'a Golàmba si siedindu la mésa in discursu despre plante,

cu mai multe muieri sciutóre de acolo (Nast'a Putnicu, Mari'a Juriti'a, Simzian'a Vucea, Elen'a Popovicu, An'a Surescu etc.) a venitu la mine din chili'a invecinata preotulu numitu, cu unu taiieru (taneriu, taieru)²⁾, pre care erá unu colacu si mere de San-Petru dicéndu: „Éca eu amu si capetatu mosii!“ La acést'a cu mirare intrebai eu: „Cumu, dóra si acést'a poména se numesce „mosii?“ Preotulu apoi 'mi respunse dimpreuna cu tóte muierile sciutóre si de fatia aflatóre: „cumca tóte pomenile date mortiloru se numesce mosi.“ Deci prin acést'a mi se luminà caus'a si mi se deslegá enigm'a. Mai departe amu intielesu din acele muieri sciutóre, cumcà preste anu se dau de poména mortiloru, respective mosiloru tóte „pàrgile“ *ἀπαρχή*³⁾ (gr., primitia lat. Erstlinge germ.) ori „noitiele“ campului⁴⁾, precumu din vite, din pomi, din frupte si plante. Apoi totu dela muierile sciutóre din Sicheviti'a si de pe alocurea culegèndu date, amu scrisu mosii, precumu amu onóre a-i impartasí aci publicului romanescu si adeca:

1. Mosii de Craciunu. In diu'a de Craciunu cu de diminétia se da poména mosiloru, adeca mortiloru: colacu cu luminare, carne de purcelu ori porcu, carnati, cotoróge (reci, aite), borândau etc.

1. Mosii de iérna (mai bine numiti de primavéra séu carnelegi, cari cadu totudéun'a sambeta inaintea lasatului de carne (nu precumu dice dlu Marienescu, cà cadu pre sambet'a lasatului de brandia, càci atur aru trebú sè se dee de secu (postu). Acesti mosi preuna cu cei de tótna, cari cadu asemenea sambet'a inainte de Sâ-Medru, se numesce si „cei mari“ si e caracteristica diu'a de sambeta, pre care cadu, precumu vomu vedé mai la vale, càci este sacrificiulu molocului Saturnu. La mosii de iérna se da sacrificiu (poména) mosiloru, adeca mortiloru, grau fertu pregatitu cu untu (unsura) si brandia, alaturandu si carne de porcu, cotoróge etc. Acesti mosi de iérna se numesce in Ciclov'a romana si „sacrilegi“, dupa cumu spune docintele Ioane Orz'a a fi auditu din Flórea Pavelu muieru sciutóre. Dar' cuventulu „legi“ din „sacrilegiu“ se vede a avé asemenea intielesu cu „legi“ din „carnelegi“ „câslegi“, éra nu cu „legi“ din „sacrilegium“ celu latinescu.

3. Mosii de paresimi, cari cadu in 9 Martioru (40 martiri) se numesce astufeliu la Lugosiu, Temisiór'a si pregiuru, in partile Oravitiei se numesce „Sânti“ ori „Sânti“, in Oraviti'a si celelalte locuri montane locuite de colonisti din Tier'a-Romanésca (numiti si „Bufani“ ori „Tierani“) se numesce „Brendusi“ ori „Brendusiei.“ Acesti mosi urmédia la 9 dile dupa bab'a Dochia (càndu de regula iesu „Babele“), si densii sub numele de „mosi“ batu cu bâtele pamentulu, cá se intre frigulu si se iésa caldur'a. La acesti mosi se da poména

²⁾ Taiieru cu „a“ curatu in radecina si cu tonulu pre elu.

³⁾ De aci s'a urditu „pàrg'a“ nóstra.

¹⁾ Vedi cele ce amu publicatu „De insemnatatea botanicei romanesci“ in „Famili'a“ din Budapest'a Nr. 43—49 anulu 1874.

⁴⁾ Atufeliu amu aflatu ca numesce romanii din Banatu in partile Oravitiei „pàrgile“, si anume intrebuintiédia acésta numire si in descantece, precumu adeveresce Mari'a Tómné Boboescu din Carunariu (Kohldorf).

(sacrificiu) de secu (postu) *a*) unu colacu unu cu mere de stupu facutu in forma de omu. Asemenea la Romanii cei vechi cu figurile de ómeni etc. numite „Sigilla“ in serbatórea „Sigilaria“, cu papusiele de piperigu in forma de omu numite „Argei“ in serbatórea „Argeica“ din 13 Maiu si cu papusile de volu, numite „oscilla“ si „pilae“ in serbatórea numita „lares compitales“, *b*) fasole slaita (sungalie) ori drésa cu untu de lemn, nuci, póme, alune etc. Acestia se numescu „mosii cei curati.“ Totu la acesti mosi iesu economii la vii, mosii (pruni) si grane (dar' mai vertosu la pamentele ce rodescu póme) si bendu dupa proverbiulu poporului 40 (ori 44) de pahare de vinu, vérsa vinu ori rachi (vin arsu) la buciunii de vine, spre a rodí, si incungiurandu agrulu 'lu afuma cu fumu de ridia, spre a fi feritu de rele, dandu totu atunci poména colaci (brendusi), vinu, rachi etc.

4. Mosii de Joi mari (Joi marele) inaintea Pascelor. Éra se da poména de secu (postu) mosiloru (mortiloru), cá la mosii paresimiloru, ear' fara colacu; in Oraviti'a montana se da acumu de poména si olcutia (noi) cu apa ori vinu si la manusi'a ólei se léga flori: *brenbenei* (*corydalis bulbosa* lat., *hohlwurzeliger Lerchensporn* germ.) numiti. In nóptea spre joi mari in reversatulu dioriloru purcedu muierele, mai vértosu matrónele familielor la mormentu, altii acasa in avlia (curte), aprindu mortiloru focuri numite „focurile“ ori „luminiciche“ ori „luminusie“, facédu pentru totu mortulu din familie o luminica, séu anumindu menindu mai multi morti la o lumina. Cu acea ocaziune se sacrifica, adeca se da de poména, colaci copiiloru seraci ce vinu spre a se incaldí la luminiciche (acesti colaci se numescu si „sambetióre“ dela diu'a „sambeta“ dreptu sacrificiu molocului Saturnu), cu colaculu se da si o lumina impreuna cu o olcutia de apa (altii dau si vinu), menindu colaculu mosiului cutare (spunédu numele celui mortu din familie), adese ori punédu ori anumindu la unu colacu si mai multi mosi (unde sunt multi repausati in familie). Luminicichele se facu numai cu surcele de alunu séu de bozu uscatu, cari se frangu, nu se taia, si cari dupa ce sunt culese, se duc in case si nici decumu nu se asiédia la pamentu, ci se pastréda pre mésa ori altu-unde, fara coatingere cu pamentulu (tígancile locuitoare intr'unu patrariu alu Ciclovei montane, pórtá mile indepartate in spate si pre magari inainte de joi mari, surcele de alunu). In locuri unde intru apropiere nu se afla surcele de alunu, se facu focurilele cu bozu uscatu culesu de pre campu. Matrón'a familiei care temaiédia mortii, 'si face luminicichele la mormentu, si se canta dupa morti acolo; cându pléca acasa, striga sufletele mortiloru pre nume dicédu: sculati, sculati si acasa aidati, in acea credintia, cumcà sufletele mortiloru pléca dela mormentu cu dens'a acasa si acasa asiediendu-se in chilia dupa usia, aci petrecu pàna la „Rusitori“, a 7-a, pe alocurea a 9-a di dupa Rusale (cându in versatulu dioriloru pàna in resaritululu sórelui se duc de acasa éra in mormentu). Acumu la Rusitori in versatulu dilei éra se da poména mortiloru, càci déca nu li se da desu de diminétia poména,

atunci sufletele luandu cenusie ori pesecu (nasipu) in gura, se indeparta manióse din cas'a familiei. Déca pentru lucrulu campului muierea din casa dela Joi mari pàna la Rusitori nu póte in tóta diu'a meturá chili'a, atunci metura numai loculu dupa usia, asternandu o pandia alba, unu masaielu, acolo, spre a se asiediá sufletele pre elu. Se crede, cumcà dela Joi mari pàna la Rusitori este ceriulu, raiulu si iadulu deschisu, pentru aceea potu sufletele vení acasa spre a petrece la familia.

5. Mosii de Pasci. La Pasci cu de diminétia éra se da poména mortiloru (mosiloru) colaci (sambetióre) cu melu, óua rosii si alte bucate, ce se afla atunci in casa. Pre alocurea se dau acumu colaci cu olcutie (noi) pline de apa; se da si casiu.

6. Mosii de San-Georgiu: se da sacrificiu colacu impreuna cu olcutie (noi) pline de lapte, cu luminare, casiu etc. Pre alocurea (Sicheviti'a) laptele se da in taiere ori strachini.

7. Mosii de Ispasu (Inaltiarea Domnului) se da poména cu flori si luminare; se da brandia.

8. Mosii de Rusale. Se serbéda in unele parti (in locurile montane locuite de colonii din Tiér'a romanesca) in sambet-a Rusaleloru, in alte parti diminéti'a in diu'a Rusaleloru. Se da poména mortiloru colaci impreuna cu olcutie (noi) pline de lapte cu mamaliga (colesia) ori colareti (scrobu), la manusi'a ólei se léga o chita de ciresie si de flori, apoi in óla se pune o lingura nóua.

9. Mosii dela Rusitori. Sufletelor familiare, cari dela Joi-mari au venitu acasa si petrecu in chilia dupa usia, se da la Rusitori, adeca in marti'a mortiloru in versatulu dioriloru poména: colacu cu fragi, ciresie, flori, fasole etc. poména se da pre unu taiერი (taneriu) la vecini ori la némurile de aprópe, primindu si dela acesti'a indareptu atare mosi. Déca sufletele mortiloru nu capeta pàna in resaritululu sórelui atare poména, atunci iau cenusia ori nasipu in gura, si manióse se departa dela cas'a familiei. Rusitórele cadu totudéun'a 7 dile dupa Rusale, adeca sambeta inainte de duminec'a „tuturoru santiloru, „*tutti santi*“ ital., „*Aller Heiligen*“ germ. Theodoxonia gr. = *alle Götter*. Lemuri'a romaniloru vechi de pe 1-lea maiu (vedi *Nork Mythologie des alten und neuen Testaments* tom. II, pag. 388).

10. Mosii de Sandiene: Se da de poména mosiloru colacu (séu si fara elu, càci care este seracu, nu trebue se'lu dee totudeun'a) cu jordilene (caisine) si pere.

11. Mosii de San-Petru: Se da colacu cu luminare apoi, mere de San-Petru dulci si acre pre unu taiერი.

12. Mosii de Sant-Ilie. Intre altele se da de poména mosiloru (mortiloru) cucurudiu (porumbu) fertu.

13. Mosii de schimbarea la fačia. Se santiescu prin rugaciune asupr'a struguriloru dusi in biserica, din cari gustandu ómenii dreptu nafura (anafora), se socotu astufeliu cá pomén'a mosiloru. Dar' si afara de biserica, dau acasa matrónele acésta poména de struguri;

inse fiindu-cà la schimbarea la față se afla puçini struguri prispitori, copti, dreptu acést'a la

14. Mosii de Santa-Maria-mare. Se dau struguri de poména mosiloru. Acumu si prune se dau de poména unde sunt cópte.

15. Mosii de Sâ-Medru (numiti de tómnă) impreuna cu cei dela carnelegi, numiti si cei mari, cadu totudéun'a pre sambeta inainte de Sâ-Medru (Santu Dumitru ori Dimitrie). Se da de poména mosiloru grau fertu pregatitu cu untu (untura), cu lapte ori brandia. Dar' si colaculu cu lumina inca nu este iertatu se lip-sésca, mai virtosu la mosii acesti cei mari numiti. La acesti mosi, cându se da poména, se face in partile Oravitiei si in Almasiu (partile Bozoviciului) urmatórea invocatiune:

Voi mosi stramosi
Se-mi fiti totu voiosi
Se-mi dati sporiu in casa
Cu multu daru pre mésa,
Cu multu ajutoriu
In campulu cu flori, etc.

16. Mosii de flori de martisioru. Altufeliu ghiociei (*galantus nivalis* lat., *Schneeglöckchen* germ.) agricele (oglicele, iglicele, *primula acaulis* lat., *Schaftlose Himmelschlüsselblume* germ.) micsiunele (*hepatica triloba* lat., *Dreilappiges Leberblümchen* germ.) cócosiei (*Erythronium dens canis*, *Hundszahnlilie* germ.) etc. cându inflorescu primavér'a si se capeta mai antàiu, inca se sacrificéda mortiloru spre aducere aminte. Chiaru acumu in 10-lea Fauru 1876 cându scriu acestu tractatu, venindu nisce fetitie cu ghiociei se venda, si in tind'a casei cumperandu soçi'a mea mai multe chite (legaturi de acele flori), servitórea, carea din intemplanare a trecutu pre aci, a cerutu la soçi'a mea doi cruceri spre a'si cumperá si dens'a o chita de flori, dar' soçi'a mea dicédu cà nu trebue se-si cumpere, i-a datu doue chite anumindu-le de pomén'a mortiloru. Vediendu eu care de intemplanare amu iesitu in tind'a acést'a, amu intrebatu pre soçi'a mea: cumu vine de si flori se dau de poména mortiloru? mi-a respunsu cu dá, fiindu-cà aceste flori (dar' si celelalte, care vinu dupa ele acumu desu de primavéra) sunt pãrgile (primitia, lat.) floriloru si totuodata vestitóre de primavéra, deci trebue se pomenésca cu ele mortii familiei.

Crede-me iubite cetitoriu, cumcà la acésta dechiaratiune de pietate si moralitate, la acestu cultu de Lari si Penati, ori de spiritele familiare, la acésta religiositate, pre mine, celu mai inainte puçinu credietoriu, m'a cuprinsu unu cutremuru, nisce fiori sante, si vrendu nevrendu amu eschiamatu intru mine: Marire tie datina si credintia romanésca, marire tie!

Ací se insémna, cumcà din purcelulu dela Craciunu, din mielulu dela Pasci, apoi din celelalte póme ori frupte ce vinu preste anu si a càroru pãrge (noitie) se sacrificéda mosiloru ori mortiloru, membrii familiei (afara de copii pàna la 12—14 ani) nu gusta nici decumu, pàna ce matrón'a casei nu au sacrificatu (datu de poména)

mosiloru, adeca mortiloru; si acést'a se tine cu cea mai mare acuratetia, càci a gustá mai inainte de a sacrificá din acele animale si frupte, se socotesce de celu mai mare pecatu si de vatemare pentru suflitele (spiritele) proto-parintiloru, cari ceru si dorescu acelu sacrificiu.

Se insémna aici, cumcà nu se gusta nici din alte póme, ori frupte, cari vinu preste anu si nu sunt legate de serbatorile susunumite, precumu din: persece, prune etc. pàna ce nu se da poména mortiloru.

Afara de acesti mosi, ori pomén'a mortiloru, se serbéza, adeca se face sacrificiu cându moru ómenii, apoi dupa mórte la 9 si 40 de zile, la jumetate de anu, la unu anu. Dar' si la serbarea patronului (santului, prasnucului) casei, cându se pune „coliv'a“, care din urma sacrificiu se póte numi:

17. Mosii la serbarea patronului casei. Cându se serbéza patronulu casei, atunci se face si se pune si „coliv'a“, care costa din grâu fertu (pusu pre unu taieriu) mestecatu pre alocurea cu mere de stupu, infigédu in grâu pre de-asupr'a simetrice falii de miere, pere, gutâi etc. care grâu sacrificatu prin rugaciune de preotu, se imparte mortiloru. Coliv'a (*geweihter mit Honig in Wasser gekochter Weizen der zum Andenken der Verstorbenen vertheilt wird* germ.) pre nou grecesce se numesce *κολλαβος*, si-si trage originea din cuventulu vechiu grecescu: *κολιβας, κολοβον* ce insemnéza: pàne de grâu (*Waizenbrod*). Cându se pune coliv'a sacrificiu mortiloru, in orasie mai mari se ducu colivele la biserica si punendu-se la unu locu cetesce preotulu rugaciunea preste ele, éra prin comunele tieranesci merge preotulu din casa in casa de santiesce coliv'a; cu acésta ocaziune, cându se face rugaciunea de sacrificiu, prinde cu man'a preotulu impreuna cu casnicii si consangeni (chiamati la serbarea patronului) de coliva, si ridicandu-o in susu, decànta rugaciunea, apoi unde sunt multi adunati si nu incapu toti a tiné cu man'a nemijlocitu de coliva, cei de dinapoi punu man'a pe umerulu celui dinainte, si astufeliu se impartasiescu si ei de binecuentarea sacrificiului adusu mortiloru. Acést'a este unu surogatu, o substitutiune de sacrificiu (jertfa) de omu, si de sine singura intru curatirea si iertarea pecatelor. La indienii, egiptenii, persii, israelitii, grecii si romanii cei vechi, cându sacrificau animale (vite), preotulu sacrificatoriu impreuna cu ceialalti de față sacrificatori puneau man'a vre vit'a respectiva (nu éra iertatu unulu in numele altui'a a face acést'a), càci socotéu a fi o simbolica strapunere a persónei loru, prin urmare si a pecatelor celor sacrificatori, încàtu prin predarea partei pamentesci (a trupului), credeau cà prin acelu sacrificiu suflétulu ajunge a se impreuná cu Ddiu.

18. Mosii de corastra (colostra lat.) la fetarea vaciloru, inca sunt de mare insemnatate la romanii. Cându féta vac'a casei, totu-deun'a laptele dileloru prime numitu „curasta“ a trei'a di dupa fetare se da sacrificiu mortiloru (mosiloru) si intru sanatatea vaciei. Se chiàma a trei'a di cu de diminétia copii din vecinatate, apoi asiediendu-i in giuru róta, in mediuloculu copiiloru se pune strachin'a cu curastr'a, dupa aceea aco-

perindu copii cu unu straniu, matrón'a casei vérsa apa preste ei si astufeliu mancandu copii cu lingurile curastra sub straniu, totu matrón'a casei la actulu acest'a menesce curastra de poména mosi-stramosiloru repausati, si intru sanetatea vacei.

Despre „mosii“ ori „pomenirea mortiloru“ aflamu in càrtile nóstre bisericesci urmatórele date de insemnatu :

1. Dupa Triodulu bisericescu: In sambet'a inaintea lasatului de carne (postulu Pasciloru) se face pomenirea tuturor, celoru din vécuri adormiti, dreptcredinciosiloru crestini, parintiloru si fratiloru nostri.

2. Totu dupa Triodulu bisericescu: In sambet'a lasatului de brândia se face pomenirea tuturor cuviosiloru si de Ddiéu purtatoriloru parinti, ce au staruitu intru nevointie.

3. Dupa Penticostariu: In sambet'a Rusaleloru se face pomenirea tuturor crestiniloru, celoru din vécuri repausati, parintiloru si fratiloru nostri.

4. Dupa Tipiconu: 1. Dumineca inaintea nascerei lui Christosu. 2. Dumineca inaintea Rusaleloru. 3. La 11 dile ale lui Octombre si 4. la 16 dile ale lui Iuliu (cari doue din urma éra cadu duminec'a), se face servitiulu santiloru parinti, in patru dumineci preste anu.

5. In Mineiulu lunei lui Decembre: se dice, cà totu in 11 dile ale lui Decembre cade dnminec'a „stramosiloru“ adeca a sfintiloru parinti, duminec'a cu 8 dile inainte de Craciunu, si a stramosiloru dumineca cu 14 dile totu inainte de Craciunu. Testulu din mineiu suna asiá: „Ér' de se va intemplá „Nascerea lui Christosu“ joi (precumu a fostu in anulu 1876), atunci se face duminec'a stramosiloru in 14 éra a sfintiloru in 21 decembre.

6. In Octoichulu tiparitu in Romani'a (Tiér'a romanésca) la episcopi'a Rîmnicului in anulu 1776 pag. 222 si 223 se dice apriatu, cumcà tóte sambetele de preste anu sunt menite pentru pomenirea mortiloru si si cantarile bisericesci de pre acésta diua sunt astufeliu pentru morti intocmite. In octoichulu mai târdiu (anulu 1826) tiparitu de Constantinu Diaconoviciu Log'a nu se afla acésta institutiune. In unele pàrti romanii serbéza inca totu sambet'a parastasurile, pomenele etc. pentru morti, póte cà asiá si in Romani'a, unde este tiparitu acelu octoichu.

In Romani'a dumineca inainte de Rusale e „Tergulu mosiloru“, éra mosii inceptu mane-di luni si tînu pàna la Rusale. Sambet'a se numesce „sambet'a mosiloru“: diu'a mortiloru (vedi Marienescu in „Famili'a“ Nr. 47 din 1874).

Din acele pàna aci spuse se vede apriatu, cumcà mosii sunt unu sacrificiu (jertfa) pentru sufletele repausatiloru mosi stramosi, adeca pentru asiá numitele spirite familiari, si numirea de „mosi“ ori „poména a mortiloru“ este de asemenea si identicu intielesu.

Dar' inainte de a purcede mai departe intru deju-decarea mosiloru, trebue se lamurimu mai antàiu urmatórele intrebari: 1. In ce relatiune, raportu ori legatura s'a cugetatu si se cugeta a stá spiritele familiare ale repausatiloru mosi stramosi cu sufletulu ori spiritulu uni-

versalu alu lumei, cu dieitatea? 2. In ce relatiune stau cu membrii familiei aflatori in viétia? 3. Poftescu spiritele familiare a mosi stramosiloru sacrificiu, si in natur'a omului simtiesce-se necesitatea de a sacrificá? 4. Ce insémna si in ce s'a cuprinsu si se cuprinde acelu sacrificiu?

(Capetulu urméza in Calendariulu pe anulu viitoriu).

Simeone Mangiuc'a.

Darwinismulu.

(Urmare si fine).

3. A trei'a sectiune a Phylogeniei.

Metozoele nevertebrate protoparintii omului. Protoparintii omului posedu pretiulu formeii individiloru de alu treilea ordinu de persóne nemembranate; corpulu cuprinde o cavitare de matiu cu apertur'a de gura si constá la inceputu din doue lamine primarie, mai târdiu din patru secundarie germinative.

4. A patr'a sectiune a Phylogeniei.

Vertebratele protoparintii omului. Protoparintii omului sunt animalele vertebrate — cu scheletu — de form'a unei persóne membranate séu unei catene.

Dupa aceste premise pomulu *Phylogenicu* alu vitiei animaleloru si in linia drépta alu omului de josu in susu, este urmatoriulu :

Ómenii.

Pithecantropii (maimutie-ómeni).

Antropoidii (ómeni maimutie).

Monocercele (simie cu códa).

Prosimiele.

Marsupialiale.

Promamaliele.

Protamiele.

Sozurele.

Sozobranchiele.

Dipneustii.

Selachii.

Monorhinele.

Acraniele.

Cordoniele.

Scolecidele.

Archelmintii.

Gastraeadele.

Planeadele.

Synamoebel.

Amoebel.

Monerii.

Douedieci si doue de némuri. Cá a 22-'a si cea de pre urma trépta a pomului vitiei animaleloru prin urmare si a omului este *omulu* — *homo sapiens* — care prin formatiune successiva si necontenita a *desvoltatu vocea animale in adeverata limba articulata omenésca.* Despre loculu si timpulu acestei adeverate creatiuni a

omului sunt presupunerile foarte nesigure. Se poate că originea *Proto-omului* s'a intemplat în timpul diluvial în zon'a ferbinte a lumii vechi, séu pe contienutul tropic, *Africa* ori *Asia*; séu pe unu contienutu, care acumu este acoperitu de marea *indica* si care s'a estinsu dela Ostu-Africa-Madagascar si Abisini'a până la Ostu-*Asia*, *Sunda*, Insule si Indi'a posteriore; asiá numita *Lemuri'a* unde a fostu *paradisulu* si de aci s'a intinsu elu preste tota fati'a pamentului.

Aci vine intrebarea: nascutu-s'au omulu dela o pareche séu dela mai multe parechi de ómeni. Aci inca sunt dominante doue opiniuni, adeca opiniunea *Monophyletica* ori *monogenistica*, care presupune numai o pareche, si *polyphyletica* séu *polygenistica*, care presupune mai multe parechi. Nu e indoiéla, că omulu s'a nascutu din *Simi'a catarhina*, adeca cu nasu ridicatu.

Deci *polygenistii* presupunu, că fia-care rassa omenésca în protopatri'a sa s'a nascutu din o deosebita specie de *Simia*; din contra *monogenistii* iau pentru omu o protopatria, în care s'a nascutu omulu primigeniu din o specie de *Antropoidi* mórtá de multu, si apoi din acelu omu primigeniu prin diferentiere s'au desvoltatu speciile ómeniloru si din aceste rassele ómeniloru.

Ei impartu dara genulu omenescu în 12 specii si în 36 de rasse; si adeca:

I. *Omulu-papua* din care s'au nascutu:

1. Negritonii. 2. Neoguinei. 3. Malenesii. 4. Tasmanii.

II. *Omulu hotentotu*, din care s'au nascutu:

5. Hotentotii. 6. Lovocomii cu peru tufosu.

III. *Omulu Caferu*, din care s'au nascutu:

7. Zulucaferii. 8. Besiaunii. 9. Congo-caferii.

IV. *Omulu negru*, din care s'au nascutu:

10. Tibunigri. 11. Sudaunigri. 12. Senecambii. 13. Nigritii.

V. *Omulu australu*, din care s'au nascutu:

14. Nordu australii. 15. Sudu australii.

VI. *Omulu malaiu*, din care s'au nascutu:

16. Sundanesii. 17. Polynesii. 18. Madagasii.

VII. *Omulu mongolu*, din care s'au nascutu:

19. Indochinesii. 20. Coreoianii. 21. Altaii. 22. Uralii.

VIII. *Omulu araticu*, din cari s'au nascutu:

23. Hyperboreii. 24. Eschimotii.

IX. *Omulu americanu*, din care s'au nascutu:

25. Nordu americanii. 26. Americanii medii. 27. Sudu americanii. 28. Patagonii.

X. *Omulu dravida*, din care s'au nascutu:

29. Decanii. 30. Singalesii.

XI. *Omulu nub'a*, din care s'au nascutu:

31. Dongolesii. 32. Fulaterii.

XII. *Omulu mediteranu séu caucasicu*, din care s'au nascutu:

33. Caucasii. 34. Baschii. 35. Hamosemiliu séu Arabii. 36. Indogermanii.

Ras'a indogermana, care ne intereséza mai tare, se desparte în doue ramuri; în ramulu *ario-romanicu* si *slavo-germanicu*. Din ario-romani s'au nascutu *greco-romanii*; din acestia *Italo-celtii*; din acesti'a *Italiu*; din acesti'a o linia a *latiniloru* si alt'a a *romaniloru*. La clasificarea speciiloru omenesci s'a luatú în consideratiune:

a) *Capulu* si în privinti'a acest'a s'au insemnatú ómeni *dolichocephali* séu cu capulu lungu; *brachiocephali* cu capu scurtu; si *mesocephali* cu capu mediulociu. În tóte aceste trei grupe vinu înainte *prognatii* cu dinti piedisi; si *ortognatii* cu dinti drepti. b) *Perulu*. În privinti'a perului se impartiescu ómenii în *Ulotrichi*, cu peru lanosu, la care apartienú cele patru specii mai susu numerate. Aceste se despartu éراسi în *lophocomi* cu peru stufosu. Papua *hotentotii*, cá la 2 milióne si în *criocomi* cu peru lanosu. Caferi, negri, 150 milióne. Cele mai inalte optu rasse omenesci se numescu *Lessotrichi*, cu peru netedu. Si acestia se potú impartí în doue grupe, si adeca în *enthycomi* cu perulu intinsu neincretitu; australii, malaii, mongolii, cerceticii, americani camu 600 milióne; si *auplocomi* cu peru mai multu ori mai puçinu incretitu. Drovíidii, nubii, locuitorii tieriloru medie, bastardii de soiuri, camu 600 milióne. Insasi limb'a omenésca dupa scrutarea ei comparativa s'a doveditu în timpul mai recentu, cá ea s'a nascutu polyphylitice, adeca au trebuitu se resara mai multe limbi originale primarie, cari s'au desvoltatu independinte dela olalta. Istori'a desvoltarii limbei, adeca atátu ontogeni'a ei la copii, cátu si phylogeni'a ei la fia-care rassa, ne invétia, cá propri'a limba perceptibila s'a nascutu numai cu incetulu, dupa ce celalaltu corpu omenescu a luatú specific'a forma omenésca.

PARTEA OFICIALA.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatú în siedinti'a din 24 Iuliu n. 1882.

Presiedinte: Iacobu Bolog'a vice-presiedinte. Membri presentii: Partenie Cosm'a, Ioanu V. Russu, George Baritiu, I. St. Siulutiu, Constantinu Stezariu, Eugenu Brote.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

57. Comissiunea esmisa în siedinti'a dela 4 Aprile a. c. sub Nr. prot. 36 cu scopu de a studiá propunerea „Reuniunei Mariane“, care cere cá Asociatiunea sè se insarcineze cu edarea de carti scolastice bune, pentru cari sè se escrie premii corespundietórie, presenta raportulu seu.

Comisiunea avendu in vedere că Asociatiunea nu are dreptulu de a introduce in nici o scóla cărți scolare, crede că mijloculu recomandat de Reuniunea Mariana, nu aru duce la scopulu ce se intentionéza si Asociatiunei s'aru face spese zadarnice, celu puținu până nu i s'aru dá din partea autoritatiloru scolare competente asigurarea positiva, că cărțile edate de ea, fiindu bune, voru fi recomandate si considerate cu preferintia pentru a se introduce in scóle, si lasandu la apretierea comitetului, déca aru fi séu nu oportunu a cere astadi dela autoritatile scolare competente o asemenea asigurare, — e de parere că nu e consultu a se promová din partea comitetului cu recomandare la adunarea generala a Asociatiunei propunerea amintita a reuniunei Mariane.*)

Totusi pentru a face inceputulu unei lucrari in acésta directiune, comisiunea e de parere că, pentru a spriginí progresulu invetiamentului din scólele nóstre populare, si prin urmare cultur'a poporului nostru, Asociatiunea se publice succesive premii pentru cele mai bune tractate asupr'a metodelor diferitelor obiecte de invetiamentu din scólele populare, prin cari sè se puna in evidentiá atátu rezultatele sciintiei didactice de astadi, cumu acestea se afla in teoria si practica la popórale cele mai inaintate in cultura, câtu si distanti'a, ce se afla intre acelea si cărțile scolare folosite adi in scólele nóstre. Spesele ce s'aru face cu asemenea publicari premiate, probabilu că s'aru acoperí din vinderea lor, si in câtu aru remané neacoperite, aru fi deplinu justificate prin castigulu moralu ce aru resultá prin aceea, că amintitele publicatiuni aru fi cele mai corespundietóre postulatelor sciintiei moderne si că cu timpulu s'aru ajunge resultatulu imbucuratori de a avé in invetiamentulu din scólele nóstre populare si prin urmare si in cultur'a poporului nostru mai multa omogenitate de cumu avemu astadi. (Nr. exh. 149/1882).

— Comitetulu impartasindu vederile comisiunei, va propune adunarei generale a pune in bugetulu pro 1882/3 o suma óre-care la dispusetiunea comitetului, pentru crearea de premii spre scopulu indicatu, remanendu la bun'a chibzuire a acestuia de a decide la cari studie sè se escrie mai in graba concursu, cari se fia conditiunile pentru tiparire si cumu sè se reguleze dreptulu de proprietate alu elaboratelor premiate.

§. 58. Comitetulu centrale alu espositiunei romane din Sibiu din anulu 1881, càruia in urm'a participarei neastepatatu de insemnate a publicului exponentu si in urm'a numerului mare de distinctiuni, ce s'au distribuit de juriulu espositiunei, i s'au causatulu spese, la cari intru inceputu nu se asteptase, dar' pe cari in urma nu le-a pututu incungiurá, a remasu inca in lipsa cu sum'a de 800 fl. v. a. Se róga deci de Asociatiunea transilvana, cá acordandu-i si de aci inainte marimosulu seu spriginu pentru intreprinderea marétiá nationale, se-i asigneze pentru terminarea onorifica a afaceriloru, din mediulócele sale unu din urma ajutoriu de 800 fl. v. a. (Nr. exh. 160/1882).

*) Noi ne aducemu bine aminte, că in acésta materia s'au mai facutu in anii trecuti incercari la autoritatile scolare confesionali, inse totudéun'a fàra nici-unu resultat, éra anume unele au declarat in termini categorici, că nu voru suferí in scólele respective alte cărți, decâtu numai de acelea, care voru fi trecutu imediatu prin censur'a denselor.
Not'a Red. „Trans.“

— Comitetulu avendu in vedere rezultatele frumoése, ce acea espositiune a avutu si va avé pentru progresulu poporului romanu in cultura, acórda comitetului espositiunei intrég'a suma câtu mai este disponibilu din pusetiunea votata in bugetulu anulu 1881/2 sub p. 28 pentru spese extraordinarie.

59. Directiunea despartimentului III (Sibiu) pe bas'a conclusului subcomitetului dela 28 Maiu a. c. relativu la infiintiarea de biblioteci populare, se róga a se pune spre acestu scopu la dispusetiunea subcomitetului o suma óre-care din esemplariile prisosítore, duplete ale bibliotecii Asociatiunei si din fói'a Asociatiunei (Nr. exh. 168/1882).

— Comitetulu luandu informatiuni dela bibliotecariulu Asociatiunei, va pune la dispusetiunea subcomitetului din Sibiu unu numeru óre-care din dupletele bibliotecii centrale, ér' din organulu Asociatiunei, pe câtu se voru aflá disponibile, câte unu esemplariu din anii dela prim'a aparitiune până la datulu presentu.

60. Avendu in vedere apropiarea terminului pentru tinea adunarei generale a Asociatiunei la Desiu, presidiulu sub dto 9 Iunie a. c. a adresatu rugarile de lipsa càtra directiunea drumurilor ferate de statu, a drumului feratu primu transilvanu si a celui din valea Somesului, pentru a aplacidá membriloru Asociatiunei, ce aru voi se participe la acea adunare, bilete cu pretiu scadiutu pentru caletori'a pe liniile drumurilor ferate amintite. Totuodata s'au avisatu la cassa câte 6 fl. v. a., in totalu 18 fl. pentru a se platí blanchetele, ce numitele directiuni voru eliberá pentru dobendirea de bilete cu pretiu scadiutu. Aceste sume s'au espedatu directiuniloru cáiloru ferate de statu si celei somesiene in 30 Iunie si 1 Iulie, ér' directiunei primei cà ferate transilvane, dela care in 30 Iunie a sositu pachetulu cu blanchetele amintite, s'a platitu sum'a de 6 fl. 47 cr. cu rambursa postala.

Societatea primei cà ferate transilvane va eliberá pentru membrii Asociatiunei pe lãnga presentarea blanchetului in valóre dela 25 Augustu până la 3 Septembre, bilete pentru caletoria la Desiu si indereptu, pe liniile sale si anume cu unu biletu de clas'a III-a acórda caletori'a pe clas'a II-a si cu $\frac{1}{2}$ biletu de clas'a II-a caletori'a pe clas'a III-a; drumurile ferate de statu voru eliberá cu valóre dela 25 Augustu până la 5 Septembre a. c. pentru ducere si întórcere bilete de caletoria pe liniile sale sub aceleasi conditiuni cá si societatea primei cà ferate transilvane pe trenurile accelerate, ér' pentru trenulu de povara cu $\frac{1}{2}$ de biletu de clas'a I-a caletori'a pe clas'a II-a; societatea drumului feratu din valea Somesului (Apahida-Desiu) ofere acelasi favoru cá si societatea primei cà ferate transilvane, fàra a fi tiermuru terminulu până cându biletele au valóre. (Nr. exh. 147/1882).

— Dispusetiunile facute se iau spre sciintia si se incuviintiéza asignarea facuta la cassa in suma de 18 fl. pentru plat'a blanchetelor dela directiunile drumurilor ferate. Biroulu va avé a aduce la cunoscinti'a publicului, că blanchetele se voru estradá prin directiunile despartiemintelor si prin comitetulu centralu.

61. Studentulu de medicina in anulu V dela universitatea din Budapest'a Ludovicu Mehesiu, cere unu stipendiu

séu unu ajutoriu pentru a puté terminá studiele, facéndo doctoratulu in medicina. (Nr. exh. 161/1882).

— Comitetulu avendu in vedere, cá adunarea generala din anulu 1881 sub p. prot. XVII. 5 a recomendatu pe numitulu suplicantu spre a fi consideratu la impartirea ajútórilor, fára inse a fi pusu si in bugetu o positiune anumita spre acestu scopu, acórda studentului de medicina L. Mehesiu unu ajutoriu de 150 fl. avendu a cere indemnizarea adunarei generale pentru acésta suma.

62. Emili'a Trifu, cárei'a i s'a acordatu unu stipendiu pro 1881/2 in suma de 60 fl. pentru a se perfectoná in confectionarea de albituri, trimitiendu cuietantia pentru rat'a a II-a din stipendiu, arata cá de óre-ce institutul dómnei Alker, unde a fostu la invetiatura s'a dissolvatu, s'a inscrisu cá eleva la scól'a reuniunei pentru industrie muierésca in Budapest'a. Voindu a se perfectoná in croitoria si cusatoria de albituri asiá, cá se póta deschide insasi in Selagiu pentru fetitiile romane o scóla pentru acestu ramu de industria femeiesca, se róga a i se acordá si mai departe stipendiulu ce a avutu, si eventualu, in considerarea mariloru cheltueli a i-lu marí. (Nr. exh. 171/1882).

— Comitetulu decide a pune stipendiulu amintitu in proiectulu de bugetu pro 1882/3. Fiindu acésta positiune aprobata de adunarea generala si voindu coucurent'a a mai primí si in viitoriu stipendiulu, va avé a presentá atestatu de frecuentare cu succesu bunu dela institutul unde se afla cá eleva.

63. Directiunea despartimentului XXI (Sighisiór'a) presenta procesulu verbalu alu siedintiei subcomitetului dela 21 Iunie a. c. Din acestu proces verbalu se vede, cá subcomitetulu nu s'a pututu intruni pána la datulu siedintiei amintite si cá adunarea generala a despartimentului s'a convocatu pe 6 Iulie 1882 in Sighisiór'a, pentru a se face restaurarea comitetului. (Nr. exh. 163/1882).

— Spre sciintia cu aceea, cá onoratii membri ai comitetului se staruiesca a se delaturá pedecile functionarei regulate a subcomitetului si a se alege in subcomitetu membri, cari voiescu si cari potu jertfi cátu-va timpu pentru promovarea scopuriloru Asociatiunei.

64. Prin harti'a presidiala de dtó 18 Iunie a. c. s'a incunoscintiatu primari'a orasiului Desiu, oficiulu vice-comitiale alu comitatului Solnocu-Dobâc'a si comitele supremu alu acestui comitatu, despre tînerea adunarei generale a Asociatiunei in dilele de 27 Augustu si urmatórie in numitulu orasiu, invitându-se totuodata a participá la adunare.

Sub acelasi datu s'au facutu in conformitate cu conclusulu adunarei generale din Sibiiu p. prot. XXI si in conformitate cu §. 21 din statute, convocarea adunarei generale pe 27 Augustu la Desiu, publicându-se convocarea in jurnalele „Telegrafulu romanu“, „Observatoriulu“ si „Gazet'a Transilvaniei.“

Atátu convocarea cátu si insciintiarile facute la primaria si vice-comitiatu s'au adusu la cunoscinti'a subcomitetului despartimentului Desiu spre orientare. (Nr. exh. 156, 157 si 158/1882).

— Spre sciintia.

64. Comitetulu administrativu alu scóleloru granitieresci presenta conclusulu eforiei scolarie din Liss'a de dtó 8 Maiu a. c. prin care se róga a se trimite gratuitu pe sém'a bibliotecei scolare de acolo cáte unu esemplariu din organulu Asociatiunei dela anulu 1879 incóci. (Nr. exh. 152/1882).

— Cererea se incuviintiédia. Esemplariile din „Transilvani'a“ dela anulu 1879 incóci, pe cátu se voru ajunge din materialulu disponibilu, se voru espedá prin mediulocirea comitetului scóleloru granitieresci.

66. Directiunea despartimentului I (Brasiovu) presenta protocolulu siedintiei subcomitetului de dtó 1 Iunie a. c. prin care se róga a i se trimite spre intrebuintiare oficiósa cáte 1 esemplariu din organulu Asociatiunei si de pe anii precedenti, pe cátu voru fi esemplarie prisosítórie. Nr. exh. 151/1882.

— Cererea subcomitetului se incuviintiédia, avendu a se trimite la adres'a directorului despartimentului, din esemplariile ce se afla in depositulu comitetului, cáte unu esemplariu din organulu Asociatiunei de pe anii precedenti.

67. Tipografi'a archidiecešana presenta cu datulu 17 Iulie 1882 unu contu pentru 295 fl. 26 cr. pentru tiparirea Nriloru 1—12 din „Transilvani'a“ si pentru tiparirea a 500 catalóge ale cártiloru cuprinse in biblioteca. In urm'a desluseriloru date de secretariulu primariu G. Baritiu (Nr. exh. 186/1882)

— Sum'a de 295 fl. 26 cr. se aviséza la cassa spre plătire din positiunea preliminata in bugetu pentru tiparirea fóiei, si totuodata se apróba dispositiunea secretariului primariu de a se tiparí fói'a in 600 esemplarie.

68. Cassariulu Asociatiunei cere prin harti'a sa de dtó 24 Iulie 1882 a se avisá la cassa sum'a de 1 fl. 80 cr. cá spese avute cu procurarea cuponiloru noi dela obligatiunile de statu ale fondului Asociatiunei si Academiei. (Nr. exh. 200/1882).

— Se aviséza la cassa spre plătire sum'a de 1 fl. 80 cr. v. a.

69. Comisiunea esmisa pentru a face unu planu de distribuire a cártii „Studii asupr'a constitutiunei romaniloru“ puse spre acestu scopu la dispusetiunea comitetului de autorulu G. Meitani in unu numeru de 200 esemplarie, presenta raportulu seu, si o lista cuprindiendu persónele si societatile, cáror'a se se distribue aceste studii. (Nr. exh. 198/1882).

— Comitetulu aprobandu list'a de distribuire, va ingrigí pentru espedarea cártiloru la adresele cuprinse in ea si multiamindu dlui Meitani, i va comunica in copia list'a de distribuire.

70. Stipendistulu dela scól'a de sculptura in lemnu din Satulungu, Iosifu Moianu, producéndo unu atestatu despre progresele bunu ce-lu face in acea scóla, se róga a i se aplicadá stipendiulu de 50 fl. si pe viitoriu. (Nr. exh. 172/1882).

— Se va pune sum'a de 50 fl. in preliminariulu de bugetu pro 1882/3.

71. Stipendistii ale cároru nume urmédia, presenta atestatele scolare de pe semestrulu alu doilea, anumitu:

1. Emiliu Viciu, studentu in Blasiu, testimoniulu de maritate cu succesu eminentu. (Nr. exh. 173/1882).

2. Niculae Vecerdea, studentu in Sibiiu, in clas'a VII, atestatu cu succesu fórtu bunu. (Nr. exh. 167/1882).

3. Alesandru Balasiu, studentu la scól'a reala in Dev'a, atestatu de maturitate cu succesu fórtu bunu. (Nr. exh. 191/1882).

4. Aurelu Popescu, studentu la scól'a reala din Dev'a, atestatu de a VII-a clasa cu succesu bunu. (Nr. exh. 196/1882).

— Spre sciintia.

72. Ioanu Popescu, directoru si profesoru in Berladu, multiamesce pentru fói'a „Transilvani'a“ de pe anii 1874—1878, ce i s'a trimisu cá membru fundatoru. (Nr. exh. 192/1882).

— Spre sciintia.

73. Alexandru Buteanu, stipendistu alu Asociatiunei din fundatiunea anonima Dobâc'a, terminandu cursulu studiului gimnasiale, multiamesce pentru spriginulu ce i s'a datu. (Nr. exh. 197/1882).

— Spre sciintia.

74. Dlu V. G. Borgovanu, profesoru de institutul preparandialu din Gherl'a, presenta o disertatiune intitulata „O excursiune si preambulare minutiósa prin istori'a pedagogiei si instructiunei la vechii Romani“, menita pentru adunarea generala viitória. (Nr. exh. 162/1882).

— Spre sciintia, avendu presedintele a hotari despre admiterea ei, dupa ce se va fi informatu despre cuprinsulu disertatiunei. *)

75. Secretariulu alu II-lea presenta in conformitate cu conclusulu adunarei generali din anulu 1881 Nr. prot. XVII. p. 10 unu conspectu alu stipendistiloru si ajutoratiloru invetiacei de meserii dela intemeierea Asociatiunei pâna in anulu presentu 1882. (Nr. exh. 170/1882).

— Spre sciintia cu aceea, cá acestu conspectu se va presentá adunarei generali.

Sibiiu, d. u. s.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede domniloru: Cosm'a, Siulutiu si Stezariu.

Iacobu Bolog'a m. p.,
v.-presiedinte.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
secretariu alu II-lea.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiiu, 25 Iuliu 1882.

Siulutiu m. p.

C. Stezariu m. p.

P. Cosm'a m. p.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatú in siedint'a dela 14 Augustu n. 1882.

Presiedinte: Iacobu Bolog'a, vice-presiedinte, Membri presenti: P. Dunc'a, I. St. Siulutiu, Dr. Il. Puscariu, P. Cosm'a, V. Romanu, G. Baritiu, C. Stezariu, E. Brote.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

76. Cassariulu presenta:

a) conspectulu despre starea cassei Asociatiunei la 14 Augustu n. 1882. Din acestu conspectu se vede, cá averea Asociatiunei este de 81,572 fl. 68 cr. v. a. (Nr. exh. 244/1882).

*) Conformu regulei introduse dela inceputulu acestei Asociatiuni, nici-o dissertatiune publica nu se póte tiné in adunările sale generali, fara a fi mai antaiu presentata la presidiulu ei. Not'a R. „Trans.“

b) conspectulu despre starea fondului Academiei romane de drepturi. Din acestu conspectu se vede, cá averea acestui fondu este de 19,621 fl. 58 cr. v. a. (Nr. exh. 245/1882).

— Spre sciintia.

77. Dlu Petr'a-Petrescu, bibliotecariu alu Asociatiunei, presenta raportulu despre starea bibliotecei dela adunarea generala din anulu trecutú pâna la datulu de 26 Iulie a. c. Din acestu raportu se vede, cá bibliotec'a s'a sporitu cu 16 opuri si 15 jurnale de cuprinsu literariu, scientificu si politicu, tóte daruite de particulari bibliotecei Asociatiunei. Mai de parte se arata, cá conformu conclusulu adunarei generale din Turd'a dela 1880 catalogulu cártiloru aflatórie in biblioteca s'a tiparitu in 500 de esemplarie, cari se afla depuse in cancelari'a comitetului.

In fine daruesce densulu cá autoru pe sém'a bibliotecei 20 esemplarie din disertatiunea „despre banci si operatiunile lorú“, Sibiiu 1881 si 20 esemplarie din comedi'a „Nepotulu cá unchiu“ tradusa dupa Fr. Schiller. (Nr. exh. 207/1882).

— Raportulu se iá spre sciintia, avendu a fi consideratu la facerea raportului anualu alu comitetului.

Darulu domnului bibliotecariu se primesce cu multiamita, avendu scrierile amintite a fi trecute in inventariulu bibliotecei, ér' biroulu, fiindu bibliotecariulu absentu, se insarcinédia a face cele de lipsa pentru procurarea de cárti din sum'a votata de adunarea generala pentru acestu scopu.

78. Dlu Petr'a-Petrescu, parasindu Sibiiulu, renuntia la oficiulu de bibliotecariu si archivariu alu Asociatiunei si se róga a se aduce la cunoscinti'a adunarei generale adenc'a sa recunoscintia pentru onórea ce i s'a facutu, confiandu-i-se postulu de bibliotecariu. (Nr. exh. 208/1882).

— Spre sciintia cu aceea cá, implinindu-se dorinti'a fostului bibliotecariu, adunarea generala va fi rugata a dispune inlocuirea densului prin alta persóna.

Spre a se face revisuirea bibliotecei, se denumesce o comisiune, compusa din dd. Dr. Il. Puscariu si Ios. St. Siulutiu, cá pe bas'a raportului se i se póta dá absolutoriulu fostului bibliotecariu.

79. Alexandru Birsacu, fauru in Tresni'a (Ördög-kut), in Selagiu, se róga pentru unu ajutoriu, spre a'si puté instituí oficin'a cá maiestru de fauraria. (Nr. exh. 210/1882).

— Se indruma la concursulu ce se va escrie pentru astufeliu de ajutorie, avendu atunci a dovedi, — ceea ce acum n'a facutu — prin documentu demnu de credintia dela corporatiune, cá intr'adeveru este maiestru.

80. Elen'a Petruca, stipendiata a Asociatiunei, presenta testimoniulu scolaru de pe semestrulu alu II-lea alu anulú scolicu 1881/2, prin care dovedesce progresu fórtu bunu. (Nr. exh. 215/1882).

— Spre sciintia.

81. Directiunea drumului feratu din Valea Somesului trimitiendu conformu cererei facute, inca 600 blanchete, róga pe comitetu a fixá elu insusi timpulu, pentru care aceste blanchete au valóre. (Nr. exh. 214/1882).

Multiamindu-i-se din presidiu pentru trimiterea de blanchete, i s'a adusu la cunoscintia, cá valórea lorú s'a fixatu pe timpulu dela 25 Augustu pâna 5 Septembrie a. c.

— Spre sciintia.

82. Dlu protopopu I. V. Rusu presenta testimoniulu scolasticu pe semestrulu alu II-lea alu anului scolasticu 1881/2 alu stipendistei Elisabet'a Dum'a, care dovedesce sporiu bunu. Totuodata se róga a i se lasá stipendiulu de 50 fl. creatu de dlu G. Baritiu, si pe viitoriu, pentru continuarea studiiloru. (Nr. exh. 216/1882).

— Spre sciintia cu aceea cá, primindu adunarea generala in bugetulu pro 1882/3 stipendiulu amintitu, i se va conferi si mai departe, déca va dovedi, cá este eleva ordinaria in scól'a in care 'si urnédia astadi cursulu, séu in alt'a asemeenea ei.

83. Dlu advocatu Mateiu Nicol'a din Alb'a-Iuli'a, cere a i se trimite testamentulu lui Avramu Iancu in originalu, pentru a puté primi dela tribunalu documentulu de transpunere. (Nr. exh. 217/1882).

Testamentulu fiindu trimisu in 12 l. c. ex praesidio,

— Servesce spre sciintia.

84. Avendu in vedere greutatea, ce aru causá subscrierea cu man'a propria a 2400 de blanchete pentru dobendirea de bilete de drumu feratu cu pretiu scadiutu din partea membriloru, cari aru voi a cercetá adunarea generala din acestu anu, on. presidiu a comandatu o stampilia, cu unu facsimile alu subscrierei sale. Acésta stampilia, comandata prin librariulu Ottmar Pfandner costa 6 fl. 50 cr., cari pe cale presidiala s'au avisatu la cassa spre platire. Comitetulu e deci rugatu, cá aprobandu dispositi'a presidiului sè-i dea indemnizare pentru spesele extraordinarie, facute prin comandarea stampiliei. (Nr. exh. 220/1882).

— Indemnizarea ceruta se acórda. Stampili'a va avé a fi pastrata in cass'a wertheimiana.

85. Georgiu Ol'a din Turd'a, sodalu de pantofariu, se róga pentru unu ajutoriu spre a se puté face maiestru. (Nr. exh. 221/1882).

— Se aviséza a concurge cându se voru escrie concurselu pentru astufeliu de ajutórie, avendu a dovedi prin atestatu vrednicu de credintia, cá in adeveru este sodalu de papucariu si cá este in stare a se face maiestru.

89. Oficiulu administrativu alu academiei reg. ung. de sciintie din Budapest'a, trimite 9 opuri din publicatiunile sale in mai multe volume, pe sém'a bibliotecei Asociatiunei. (Nr. exh. 223/1882).

— Spre placuta sciintia, adeverindu-se primirea.

87. Stefanu Cicio Popu, stipendistu alu Asociatiunei presenta testimoniulu de pe sem. alu II-lea alu an. scol. 1881/2, dovedindu progresu fórte bunu si se róga a i se conferi stipendiulu si pe viitoriu. (Nr. exh. 224/1882).

— Spre sciintia.

88. Dlu G. Baritiu, secretariu I-iu, presenta spre reviziune computulu cancelariei pe timpulu dela 12 Decembre 1880 pâna la 18 Decembre 1881. (Nr. exh. 225/1882).

— Se predá dlui cassariu si controlorului spre censurare si raportare in proxim'a siedintia.

89. Camer'a comerciala din Brasiovu se inscrie cá membru ordinariu alu Asociatiunei, platindu tax'a de 5 fl. (Nr. exh. 227/1882).

— Spre sciintia.

90. Comitetulu scolasticu din Lapusiulu ungurescu se róga a se pune in preliminariulu de bugetu pro 1882/3 positiunea de 100 fl. cá ajutoriu pentru scól'a romana de acolo. (Nr. exh. 229/1882).

— Spre sciintia, avendu a se comunicá actulu comisiunei pentru facerea preliminariului de bugetu.

91. Dlu vice-presiedinte Iacobu Bolog'a arata, cá a in-cunoscintiatu pre dlu presiedinte alu Asociatiunei T. Cipariu, cá fiindu din caus'a sanetatiei póte impedeatu de a presidá la adunarea generala din Desiu, se binevoiésca DSa a luá asupra si conducerea acestei adunari, séu a recomandá in scrisu comitetului si prin acest'a adunarei generale, pre celu mai betranu si póte si mai aptu, spre alegere de conducétoriu ad hoc.

— Spre sciintia.

92. Dlu George Baritiu, secretariu I-iu daruiesce pentru bibliotec'a Asociatiunei o colectiune de 23 cărti romanesci. (Nr. exh. 231/1882).

— Spre sciintia cu multiamita. Cártille se voru trece in registrulu bibliotecei.

93. Ioanu Rusu, studentu de pedagogia in Blasiu, presenta testimoniulu de pe sem. II. an. scol. 1881/2, dovedindu progresu eminentu. Totuodata se róga a i se lasá stipendiulu si pe anulu urmatoriu pâna la terminarea studiiloru. (Nr. exh. 232/1882).

— Spre sciintia.

94. Se presenta procesulu verbale alu adunarei generale a despartimentului VII (Abrudu) tñuta la 16 Iuliu a. e. in Albaçu. Din acestu procesu verbale se vede:

1. Cá s'au censuratu si aflatu in ordine raportulu secretariului si alu cassariului despartimentului.

2. Cá s'au incassatu dela membri noi: Simeonu Marcu proprietariu in Campeni, Ioanu Butnariu parochu gr. cat. in Bistr'a, Danielu Löwy comerciante in Campeni, Teodoru Marianu jude comunalu in Scarisiór'a, Dumitru Todea jude comunalu in Albaçu, Nicodimu Cotisielu jude comunalu in Certeje, Nicolae Petru parochu gr. or. in Albaçu si George Nicol'a invetiatoriu in Albaçu, ca taxe de membri si pentru

Diplome	54 fl.
Dela membri ajutatori	37 „
Cá taxe curente	30 „
Cá taxe restante	30 „
Pentru monumentulu lui Andreiu Muresianu	4 „

Sum'a . . . 155 fl. v. a.

Din acesti'a s'au retienutu pentru spesele de cancelaria a subcomitetului sum'a de 4 fl. v. a.

3. Cá Ioanu Popu Reteganulu a tñutu o disertatiune despre „Detunat'a“, ér' parochulu I. Butnariu o disertatiune despre tem'a „Cultur'a, concordi'a si labórea sunt armele invingétorie in ori-ce lupta.“

4. Cá adunarea generala proxima s'a hotarftu a se tñé in Ofenbai'a.

5. Cá subcomitetulu s'a reconstituitu alegédu pre dlu protopresbiteru Ioanu Gallu de directoru, si de membri pre dd.: Simeonu Cojanu, Ioanu Ternoveanu, Ioanu Todescu, Dr. A. Todea, Ioanu Butnariu si Ales. Filippu.

6. In comitiv'a, prin care se trimite protocolulu, se trimitu pe lãnga cei 155 fl., incassati la adunarea generala, inca 168 fl., incassati in decursulu anului, cu totulu dar' 323 fl. v. a. (Nr. exh. 324/1882).

— Cuprinsulu procesului verbale, amintitu sub p. 1—5 si alu comitivei amintite sub p. 6 servece spre placuta sciintia. Reconstituirea subcomitetului se aprõba.

Ce privesce specele de cancelaria ale subcomitetului, e necesariu, pentru uniformitate a se conformã §§. 18 si 20 din regulamentulu pentru despartieminte.

95. Ioanu Bardasiu, elevu la scõl'a de agricultura din Mediasiu, presentandu testimoniulu scolariu, de pe sem. II., prin care dovedesce progresu bunu, arãta cã absolvendu cursulu prescristu, resignãza cu multiamita la stipendiulu avutu. (Nr. exh. 240/1882).

— Spre sciintia.

96. Efori'a scõleloru gr. or. din Campeni se rõga pentru unu ajutoriu de 200 fl in favorulu scõlei romane de fete din Campeni. (Nr. exh. 241/1882).

— Se comunica comissiunei bugetarie.

97. Dlu avocatulu R. Patiti'a din Alb'a-Iuli'a trimite cerut'a copia vidimata a testamentului Sabinei Tobias din Abrudu si arata, cã in caus'a Asociatiunei contr'a veduv'a An'a, remasa de G. Sebesianu, maritata G. Visi'a, s'a inceputu procesulu si cã pe bas'a testamentului erediului Sebesianu s'au declaratulu de eredi cu validitate.

Cã spese avute la procurarea copiei testamentului amintitu, insemnãdia 5 fl. cari cere a se depune la cass'a Asociatiunei in acoperirea taxei anuale de membru ordinariu alu Asociatiunei. (Nr. exh. 235/1882).

— Copi'a vidimata se comunica dlui avocatulu P. Cosm'a spre dare de parere. Spesele de 5 fl. se avisãza la cassa spre platire. Cele ce privescu procesulu in caus'a remasului dupa Sebesianu, servescu spre sciintia, pãna va urmã raportulu finalu.

98. Avendu in vedere apropiarea adunarei generale, se constata necesitatea esmiterei unei comisiuni pentru compunerea preliminarului de bugetu.

— In comisiune se alegu dd.: Ios. St. Siulutiu, V. Romanu, Dr. D. P. Barcianu, cari impreuna cu cassariulu si controlorulu voru avã a elaborã acestu proiectu si a-lu presentã in proxim'a siedintia.

99. Membrulu Partenie Cosm'a propune:

„Anulu de gestiune alu comitetului in privintia bugetului si a ratiocinieloru se incepe cu 1-a Ianuarie si se termina cu 31 Decembre st. n. alu fia-cãrui anu.

Bugetulu proximu se va staveri pe timpulu dela adunarea generala din anulu acest'a pãna la ultim'a Decembre 1883, prin urmare ratiociniulu proximu pe timpulu amintitu se va presenta numai la adunarea generala din anulu 1884.

— Comitetul privesce acãsta propunere si indruma comisiunea bugetaria, esmisa in acãsta siedintia a se conformã ei.

100. Ivindu-se necesitatea alegerei unei comisiuni pentru revisiunea socoteliloru si a ratiociniului cassei,

— Comitetul insarcinãdia cu acãsta revisiune pe comisiunea designata pentru scontrarea cassei, in persõnele dloru: I. St. Siulutiu, B. P. Harsianu si Ioanu Popescu.

Sibiiu, d. u. s.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede domniloru: Siulutiu, Dr. Puscariu si Cosm'a.

Iacobu Bolog'a m. p.,
v.-presiedinte.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,
secretariu alu II-lea.

S'a verificatu. Sibiiu, in 16 Augustu 1882.

Siulutiu m. p.

Puscariu m. p.

P. Cosm'a m. p.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatu in siedintia dela 21 Augustu n. 1882.

Presiedinte: Paulu Dunc'a. Membri presenti: Br. Davidu Ursu, Ios. St. Siulutiu, V. Romanu, B. P. Harsianu, E. Macelariu, P. Cosm'a, Dr. Il. Puscariu, G. Baritiu, C. Stezariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

101. Secretariulu presenta unu proiectu de programa pentru siedintiele adunarei generale din 27 si 28 Augustu dela Desiu. (Nr. exh. 251/1882).

— Se primesce in tectstulu alaturatu $\frac{1}{2}$ avendu biroulu a ingrigi pentru publicarea lui in jurnalele romane din locu si in tiparituri separate, spre a fi distribuitu la adunarea generala.

102. Comisiunea esmisa pentru revederea socoteliloru si scontrarea cassei presenta raportulu seu. Din acestu raportu se vede, cã atãtu socotelile cãtu si cass'a s'au aflatu in ordinea cea mai buna. (Nr. exh. 267/1882).

— Spre sciintia.

103. Comisiunea bugetara presenta unu proiectu pentru preliminarulu de bugetu alu Asociatiunei dela 1 Septembrie 1882 pãna 31 Decembre 1883. (Nr. exh. 262/1882).

— Se primesce in form'a alaturata $\frac{1}{2}$ avendu a fi presentatu adunarei generale din Desiu, spre ulteriõra decidere.

104. Oficiulu vice-comitalu comunica respunsulu inaltilui ministeriu de interne de dto 8 Augustu Nr. 43813/1882 la rugarea comitetului de sub Nr. 51/1882 de dto 27 Martiu, de a aprõbã denumirea de membri ai Asociatiunei a mai multoru domni, cari sunt supusi streini. In acestu respunsu ministerinlu arata, cã nefiindu numele membriloru amintiti cuprinse in procesulu verbale alu adunarei generale din anulu trecutulu din Sibiiu, nu põte aprõbã alegerea loru de membri ai Asociatiunei. (Nr. exh. 253/1882).

— Servece spre sciintia cu aceea, cã dd.: dr. med. Carolu Davila, Alexandru Davila si George Lahovari, proprietariu, toti 3 din Bucuresci, asemenea dd. Ioanu Popescu, directoru si profesoru si Nicolae Nicorescu proprietariu, amendoi din Barladu, cari s'au insinuatulu cã membri la adunarea generala din Sibiiu din 1881 si dlu Teodoru Burad'a, consiliariu la curtea de apelu din Iasi, care s'a insinuatulu cã membru mai

inainte, sè se propuna adunarei generali spre a fi proclamati in forma de membri ai Asociatiunei.

105. Dlu Simeonu Stoic'a, medicu cercuale presenta pentru adunarea generala din Desiu o disertatiune „Despre mazzerea séu lintea rimatoriloru in legatura cu *Toenia solitaris* a omalului. (Nr. exh. 256/1882).

Tem'a s'a dechiaratu de presidiu de admisibila.

— Servesce spre sciintia.

106. Disertatiunea dlui L. V. Borgovanu, profesoru de preparandia in Gherl'a intitulata: „O excursiune atenta prin istori'a pedagogiei si a instructiunei la Romanii cei vechi“, presentata pentru adunarea generala, s'a declarat de presidiu de admisibila. (Nr. exh. 162/1882).

— Spre sciintia.

107. Sofi'a Ghil'a, ascultatori'a de pedagogia in Clusiu, si stipendista a Asociatiunei presenta atestatulu de pe sem. II. cu succesu bunu. (Nr. exh. 352/1882).

— Spre sciintia.

108. Ioanu Gavrilasiu, ascultatoriu de filosofia si teologia, se róga a i se conferi unu stipendiu pentru a intrá in academi'a orientala din Vien'a. (Nr. 255/1882).

— Neavendu comitetulu la dispositiune astufeliu de stipendii, cererea nu se póte satisface.

109. Ioanu Miculu, calfa de papucariu in Siomcut'a se róga de unu ajutoriu spre a puté caletori la Clusiu, unde voiesce a se perfectóna in maistri'a sa. (Nr. exh. 261/1882).

— Neavendu comitetulu bani disponibili pentru astufeliu de ajutori'e, cererei nu se póte satisface.

110. Oficiulu vice-comitalu din Desiu arata, cá pentru adunarea generala a Asociatiunei s'a denumitu baronulu Diószegy Géza de comisariu. (Nr. exh. 250/1882).

— Spre sciintia.

111. Academi'a imperiala de sciintie din Vien'a cu dto 1 Decembre 1880 a trimisu prin dlu B. G. Popoviciu, comerciantu in Vien'a unu pachetu cu publicatiuni de ale Academiei, care s'a primitu la 15 Augustu a. c. (Nr. exh. 247/1882).

Adeverirea primirei fiindu indata expedata la biroulu Academiei

— Servesce spre sciintia.

D. u. s.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede domniloru: Ios. St. Siulutiu, Bas. P. Harsianu si V. Romanu.

Pentru presiedinte: Dr. D. P. Barcianu m. p.,
Paulu Dunc'a m. p. secretariu alu II-lea.

S'a verificatu. Sibiiu in 23 Augustu 1882.

Siulutiu m. p. V. Romanu m. p. B. P. Harsianu m. p.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in siedinti'a din 22 Augustu n. 1882.

Presiedinte: Paulu Dunc'a. Membri presenti: Br. D. Ursu, Iosifu St. Siulutiu, Dr. Ilarionu Puscariu, Visarionu Romanu, Elie Macelariu, Partenie Cosm'a, Basiliu P. Harsianu, George Baritiu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

112. Directiunea despartimentului X (Clusiu) presenta prin relatiunea de pres. 21 Augustu protocolulu adunarei generale a despartimentului tinuta la 20 Augustu in Borsi'a. Pe langa alte concluduse, asupr'a caror'a se va delibera de comitetulu centralu in alta siedintia, se aréta, cá s'au inscristu cá membri ordinari noi urmatorii:

(List'a membriloru se afla transpusa la cassa.)

— Spre sciintia.

113. Comisiunea esmisa pentru revederea ratiocinielor presentate de cassa, prin raportorulu P. Cosm'a raportéza verbulu, cá a reveditu aceste ratiocinii si au aflatu tóte in buna ordine.

— Spre sciintia.

114. Comisiunea esmisa in 4 Aprile a. c. pentru a-si dá parerea asupr'a propunerei dlui Dr. I. Tanco din Naseudu, presentata in 18 Novembre 1881, care merge intr'acolo: cá comitetulu sumele elocate mai virtosu in obligatiuni urbariali transilvane prin vindere sè le converteze in bani gat'a si acestia sè-i depuna cu interese mai mari la vre-o cassa de pastrare, pentru-cá scadiendu candu-va in pretiu efectele amintite, sè se póta cumperá éراس, realisandu in modulu acest'a unu bunu profitu, considerandu cá acésta propunere contine speculatiune de bursa, ce nu póte fi permisa administratiunei de fonduri, cumu sunt si cele ale Asociatiunei (Nr. exh. 270/1882), — propune

— Comitetulu decide: a nu luá in considerare propunerea dlui Dr. I. Tanco.

Cu privire la diferitele valori, in cari astadi este investita averea Asociatiunei si avendu in vedere siguranti'a si fructificarea acestei averi, va propune celei mai de aprópe adunari generale a Asociatiunei, cá pentru investirea averei de presentu si pe viitoriu, sè stabiléasca urmatóriele principii:

I. Cu sum'a pàna la 20,000 fl. sè se acuire pentru Asociatiune o realitate de casa in Sibiiu; $\frac{1}{4}$ din averea intréga sè se depuna in bani la institute bune de pastrare, éras $\frac{3}{4}$ a averei sè se investéasca in efecte publice bune.

115. Comisiunea esmisa in 6 Martie a. c. cu scopu de a studiá proiectulu de concluduse dela 10 Ianuarié a. c. alu membrului Eugenu Brote, in caus'a unui edificiu comunu alu tuturoru reuniuniloru romane din locu, presenta raportulu seu, din care se vede, cá comisiunea in principiu e invoita cu acuirea unei realitati de casa a Asociatiunei, nu inse si cu modalitatiile propuse de dlu Eugenu Brote. (Nr. exh. 269/1882).

— Comitetulu, fiindu cestiunea in principiu resoluta prin concludusulu adusu sub Nrulu anterioru alu acestui procesu verbale, nu afla de lipsa a mai aduce unu nou concluduse in privinti'a proiectului de concluduse alu dlui E. Brote.

116. Dlu Dr. A. P. Alexi, profesoru in Naseudu, presenta o disertatiune intitulata: „Importanti'a studiului meteorologiei si necesitatea infiintarii de observatorie meteorologice in diferite parti ale Transilvaniei“, pre care voiesce a o ceti in adunarea generala proxima. Dlu secretariu I, care in absentia dlu vice-presedinte a cetitu acesta disertatiune, o declara de admisibila. (Nr. exh. 268/1882).

— Spre sciintia.

117. In absentia bibliotecariului presenta secretariulu alu II-lea o lista de carti, ce aru fi se se cumpere pentru bibliotec'a Asociatiunei din sum'a de 100 fl. votata in bugetulu pro 1881/2. Acesta suma cuprinde a) urmatoarele carti oferite de dlu G. Baritiu cu pretiu forte scadiutu:

Rau, Dr. H. K. *Lehrbuch der polit. Oeconomie, Finanzwissenschaft*, 2 tom.

Rau, Dr. H. K. *Grundsätze der Volkswirtschaftspolitik si Volkswirtschaftslehre*, 2 tom.

Stahl Iul. Friedr. *Rechts- und Staatslehre auf Grundlage christlicher Weltanschauung*, 2 tom.

List Friedr. *Gesammelte Schriften*, 3 tom.

Smith Adam: *Ueber die Quellen des Volkswohlstandes*, 2 tom.

Mill Stuart Johann. *Grundsätze der politischen Oeconomie*, 1 tom.

Mohl Rob. *Staatswissenschaft in Monographien*, 3 tom.

Ienaceanu Ghenadie. *Crestinismulu in Dacia*, 1 tom.

Sandulescu-Nanoveanu. *Esplicati'a teoretica a codicelui de procedura civila*, 1 tom.

Tote acestea cu pretiulu de 29 fl. v. a. si 50 cr.

b) urmatoarele carti, ce sunt a se procura prin librariu:

Spencer H. *Principien der Biologie*, 2 tom.

Spencer H. *Principien der Sociologie*, 1 tom.

Spencer H. *Erziehungslehre*, 1 tom.

Spencer H. *System der synthetischen Philosophie (Grundlagen der Philosophie)*, 1 tom.

Kossuth L. *Memoiren*, 2 tom.

Carmen Sylva. *Povestile Pelesului*, 1 tom.

Deutsches Centralblatt für Litteratur, de Z. Zarneke.

Stanley. *Roumain anthology*, — tote in pretiulu aproximativu de 70 fl. v. a.

— List'a se apraba avendu secretariulu a procura pe sem'a bibliotecei operile insemnate intr'ens'a.

118. Membrulu comitetului Partenie Cosm'a, considerandu ca tote capitalele, cate se afla in administratiunea Asociatiunei reclama deopotriiva spese de administrare, propune (Nr. exh. 174/1882) si

— Comitetulu decide: ca, cu aprobarea adunarei generale incependu dela 1-a Septembrie 1882, tote capitalele, fondurile, fundatiunile si depozitele, ce se afla in administratiunea Asociatiunei, se contribue la fondulu Asociatiunei sub titlulu „spese de administratiune“ pe anu din venitu cu 1% dela capitalulu fondului administratu.

116. Secretariulu II cetece raportulu generalu despre activitatea comitetului Asociatiunei dela adunarea generala din Sibiu din anulu 1881 pana la adunarea generala dela Desiu din 1882. (Nr. exh. 266/1882).

Acestu raportu dupa unele modificari se stabileste definitivu si

— se decide a-lu presenta adunarei generale, ce se va intruni in 27 Augustu la Desiu.

Sibiu, d. u. s.

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede domniloru: Iosifu St. Siulutiu, Part. Cosm'a si V. Romanu.

Pentru presedinte: Dr. D. P. Barcianu m. p.,
Paulu Dunc'a m. p. secretariu alu II-lea.

S'a verificatu. Sibiu, 24 Augustu, 1882.

Siulutiu m. p. P. Cosm'a m. p. V. Romanu m. p.

Carmen Sylva.

Candu o vedi impresurata
De a curtii pompa rece,
Toti rostindu'i pe unu tonu
Cate-o frasa mesurata,
Ce s'aluneca si trece
Ca se'nghetie langa tronu,
Capulu teu adencu se'nchina
E regina! E regina!

Candu cetesci in reveria
Cugetarile'i intime
De pe „virfulu celu cu doru“,
Unde totu'i poesia
Scaperandu din inaltime
Suferintia si amoru
Inima'ti doiosu suspina;
E femeia, nu'i regina.....

Din purpura candu descinde
Si'n catrintia romanésca
La seraci si la copii
Man'a darnica intinde,
Lacomindu ca se'i zimbésca,
Se'i suridia mii si mii,
Este Christu ce ne alina
E unu angeru, nu'i regina.....

De'i regina de departe
Licarindu ca o scanteia,
Ea dispare fara veste
Si-o admiri abia in sboru;
Dar' privesce-o in asta carte
Si mereu o vedi femeia,
O femeie care este
Angeru scumpu pentru poporu.

(Romanulu).

B. P. Hasdeu.

Bibliografia.

La librari'a W. Krafft in Sibiu, la I. Stein in Clusiu, si la librari'a Nic. I. Ciurcu in Brasiovu se afla:

— Dictionariu ungar.-romanescu. Magyar-román Szotár, compusu de *Georgie Baritiu*, in partea magiara elaboratu mai alesu dupa alu lui Ioanu Fogarasi editiunea a cincea. Brasiovu 1869. Form. 8-vo. 41 côle. Leg. 3 fl. 50 cr., bros. 2 fl.

Baritiu G. Istori'a Regimentului II romanu granitiar., bros. 60 cr.

— Dictionariulu etimologicu romano-latinu, alu societatii academice, elaboratu cá proiectu, tipariu desu pe 184^{1/2} de côle si Glossariulu de cuvinte straine sau considerate cá straine, stracurate in limb'a nóstra, cá parte integranta a Dictionariului, tiparitu pe 37 de côle, legate in 3 parti, 19 fl., bros. 16 fl.

— Catechismulu calvinescu, impusu clerului si poporului romanescu sub domni'a principiloru Georgiu Rákoczy I si II. transerisu cu litere latine, dupa editiunea II tiparita in anulu 1656, insoçitu de o excursiune istorica si de unu glossariu, de *Georgie Baritiu*. Cu spesele academiei romane. Sibiu 1879. Pretiulu 60 cr. v. a.

— Anticritic'a brosiurei anonime publicate asupr'a celor doue congrese nationale bisericesci din 1873 si 1874. De mai multi deputati ai majoritatii congreselor dela 1873 si 1874. Sibiu 1880, 25 cr.

Cestiunea Dunarei de *M. Cogalniceanu*.

Motto: Dunarea mama vitéza,	Sufe, tréca ventulu reu.
De cându lumea 'mi sta de paza,	Tréca peste capulu meu!
Ea me scalda, me 'ntaresce,	Eu cu Dunarea sunt un'a:
Ea me 'nchinga si me cresce!	Batemu timpulu si furtun'a.

Vasile Alexandri.

(Colectiune de cantece populare).

Editiune revediuata. Bucuresti 1882. Tipografi'a academiei romane (Laboratorii romani). Strad'a Academiei. Pretiulu 4 lei noi.

Gramatic'a romana in scólele elementarie, tractata din bucati de cetire. Cursu practic pentru invetiatorii si invetiátórele, cari instrúea scolari din anulu alu 3-lea si alu 4-lea de scóla, precumu si pentru elevii instituteloru preparandiale sau normale. Partea I. de *Vasile Mandreanu*, profesor licentiatu in filologi'a clasica. Editiunea antái'a. Pretiulu 1 fl. 20 cr. — 3 lei. Lugosiu. Editur'a autorului 1882.

G. Curtius. Gramatic'a limbei elenice, prelu-crata de *Stefanu Iosifu*, profesor si directoru la gimnasiulu romanu greco-orientalu din Brasiovu. Brasiovu. Provederea tipografiei Alexi, 1882. Pretiulu 1 fl. 50 cr.

Logic'a, compusa de *Iosifu Fericeanu*, profesor la gimnasiulu romanu din Brasiovu. Pretiulu 2 fl. v. a. Editur'a autorului. Brasiovu. Tipografi'a Löw, Gerula & Co. 1881.

Mórtea lui Mihaiu vitézulu. Tragedia nationala in 5 acte de *Stanu Párjolu*. Brasiovu. Tipografi'a Löw, Gerula & Comp. 1881.

Cunoscintie geografice. Globulu si Geografi'a Romaniei, Dobrogea. De *Gh. Mihailescu*, profesor de geografia si istoria la scóla comerciala din Galati. Cunoscintia pentru usulu scóloru. Editi'a II-a, considerabilu adaosa. Galati. Tipografi'a romana, 1879.

La question juive en Roumanie au point de vue juridique et social. Réponse A la Revue Littéraire du 4 Mars 1882. Par *J. Tanoviceano*, ancien magistrat.

„Justice et Vérité, voilà les premiers devoirs de l'homme. Humanité, Patrie, voilà les premières affections. Toutes les fois que les ménagements particuliers lui font changer cet ordre, il est „coupable.“ *J. J. Rousseau. Préface de la „Lettre à d'Alambert.“* Paris, Imprimerie St.-Michel. 3, Place St.-Michel, et rue dela Huchete, 48, 1882.

Petr'a-Petrescu. Studiu din economi'a nationala. Despre banci, operatiunile lor, despre efecte si despre burse. Disertatiune prezentata adunarei generale a „Asociatiunei transilvane“ tinuta la Sibiu in 27—29 Augustu 1881. Cu unu adausu: „Dictionariu de termini tehnici, comerciali si exemple de calculatiuni.“ Sibiu. Tipariulu tipogr. archidiececane, 1881.

Iosifu Vulcanu. Lir'a mea. Poesii. Pretiulu 2 fl. v. a.

Calendaria pe anulu 1883. Au esitu de sub tipariu: Calendariulu Sateanului Romanu pre, anulu 1873. Contiene urmatóriele materii:

Partea de cetitu: (Bibliotec'a saténului romanu Cartea IV). — Imperatés'a lunei (poemu istoricu). Floric'a lui Draganu (novela). N'amu nimic'a... (poesia). Murgu si fét'a lui (poesia). Colib'a tieranului. Folosulu istoriei nationale la poporulu romanu. Roman'a (poesia). Maiestri'a de a te inavuti. O nu plange poporulu meu... (poesia). Malur'a si teciunele, varuitulu graului de sementia. Strigoi (poesia). Draculu dascalitu prin femeia. Se me 'nsoru, se nu me 'nsoru? (poesia). Rusulu si orbulu. Risete si zimbete: — Din resboiulu Romaniloru contr'a Rusiloru. Ce au luat Rusii? Un'a proba. Intre doi prunci. De ce-i paguba?

Pretiulu unui exemplariu e 35 cr. v. a. Totu alu cincilea exemplariu se dá gratisu; si asiá 5 exemplarie costa 1 fl. 40 cr., 10 exemplarie 2 fl. 80 cr., — ér' 20 exemplarie odata dispuse se dau numai cu 5 fl. v. a.

Calendariuulu familiei pe anulu 1883. Contiene urmatóriele materii:

Partea de cetitu: (Bibliotec'a familiei — Cartea I). — Fortun'a (poesia). Viéti'a sociala superióra vietiei individuale. Mam'a (poesia). O mama. Carmen Sylva (poesia). Gardist'a. Poesi'a si politic'a (poesia). O pagina de auru din viéti'a unei femei. La un'a copila (poesia). Luxulu femeiei si zestrea miresei. Prim'a ingrigirea a prunciloru (reflessiuni higienice — la adres'a mamelor). Feliurimi: Drepturile reciproce ale casatoritiloru. Tradarea pedepsita. Nevast'a betranului (poesia). Principele Talleyrand si medicii lui. Utilitatea postei. Unu Parisu modernu. Confundarea persónei. Carti si carti. Femeile. Pétr'a intieptiunei.

Pretiulu unui exemplariu e 50 cr. v. a. Totu alu cincilea exemplariu se dá gratisu; si asiá 5 exemplarie costa 2 fl., 10 exemplarie 4 fl., — ér' 20 esemplarie odata dispuse se dau numai cu 7 fl. v. a.